T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE ANADOLU EFSANELERİNİN A2 SEVİYESİNE UYARLANMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DENİZHAN İMAMOĞLU

Tez Danışmanı
DOÇ. DR. HULUSİ GEÇGEL

ÇANAKKALE – 2024

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE ANADOLU EFSANELERİNİN A2 SEVİYESİNE UYARLANMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DENİZHAN İMAMOĞLU

Tez Danışmanı
DOÇ. DR. HULUSİ GEÇGEL

ÇANAKKALE – 2024

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Denizhan İMAMOĞLU tarafından Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL yönetiminde hazırlanan ve **26/08/2024** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan "**Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Anadolu Efsanelerinin A2 Seviyesine Uyarlanması**" başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	**İmza**
Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL (Danışman)	……
Doç. Dr. Fatih KANA	……
Doç. Dr. Fatih TANRIKULU	……

Tez No : 10611239

Tez Savunma Tarihi : 26/08/2024

Doç. Dr. Melis ULU DOĞRU

Enstitü Müdürü

../../20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Denizhan İMAMOĞLU

26/08/2024

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleştirilmesinde, çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL'e, çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen sevgili eşime, bu süreçte hep yanımda olan canım oğullarıma ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli anneme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Denizhan İMAMOĞLU

Çanakkale, Temmuz 2024

ÖZET

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE ANADOLU EFSANELERİNİN A2 SEVİYESİNE UYARLANMASI

Denizhan İMAMOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL

26/08/2024, 54

Bu çalışmada Anadolu'da gecen bazı efsanelerin A2 seviyesinde yeniden uyarlanması yapılmıştır. Efsaneler halk anlatımları diğer bir deyişle söylence olarak bilinmesi nedeniyle birçok bölgede ve toplumlarda sık rastlanan ürünlerdir. Bu çalışmada seçilen eserler Anadolu bölgesinde gecen efsanelerdir. Ayrıca Anadolu'da gecen birçok efsane olması ve kültür tanıtımı açısından da düşünüldüğünde bazılarının seçilmesine gidilmiştir. Çalışmada Salih Silsüpür'ün Sinova yayınlarından çıkan "*Uluğ Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Efsaneleri 1*" adlı kitabının 2. bölümünde yer alan Anadolu efsanelerinden Kız Kulesi, Akdamar ve Hıdrellez seçilip incelenmiştir. Uyarlama yapılan metinler hem Türk dili ve kültürü açısından önemli ögeleri barındırması hem de Anadolu'nun binlerce yıllık çoklu kültürel değerlerinin tanıtımı açısından önemlidir.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CERF) A2 seviyesi kazanımları dikkate alınarak seçili metinler yeniden oluşturulmuştur. Seçili metinler önce özgün halleri incelenmiş ve sonrasında uyarlama ölçütlerine göre değerlendirmeler yapılıp uyarlanmış metinler oluşturulmuştur. Tüm bu çalışmalar yapılırken uyarlama yapılan metnin özünde ve kültürel değerlerinde bir değiştirme yapılmamıştır. Yabancı Dil Olarak Türkçenin öğretimi alanında A2 seviyesinde okuma metinleri oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi, A2 seviyesi, Anadolu, Metin Uyarlama, Efsane.

ABSTRACT

ADAPTATION OF ANATOLIAN LEGENDS TO A2 LEVEL IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Denizhan İMAMOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Sciences Thesis in Turkish and Social Sciences Education

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hulusi GEÇGEL

26/08/2024, 54

In this study, some legends from Anatolia were adapted at A2 level. Legends are common products in many regions and societies because they are known as folk narratives, in other words, myths. The works selected in this study are legends from the Anatolian region. In addition, when it is considered that there are many legends in Anatolia and in terms of cultural promotion, some of them have been selected. In the study, Maiden's Tower, Akdamar and Hıdrellez were selected and analyzed from the Anatolian legends in the 2nd chapter of Salih Silsüpür's book titled “Turkish Legends from Ulug Turkistan to Anatolia 1” published by Sinova publications. The adapted texts are important both in terms of containing important elements in terms of Turkish language and culture and in terms of promoting the multiple cultural values of Anatolia for thousands of years.

The selected texts were reconstructed by taking into account the A2 level achievements of the Common European Framework of Reference for Languages (CERF). The selected texts were first analyzed in their original form and then evaluated according to the adaptation criteria and adapted texts were created. During all these studies, no change was made in the essence and cultural values of the adapted text. In the field of teaching Turkish as a Foreign Language, reading texts were created at A2 level.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, A2 level, Anatolia, Text Adaptation, Legend.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI……... i
ETİK BEYAN…… ii
TEŞEKKÜR…….. iii
ÖZET ……..…….…….. iv
ABSTRACT …….. v
İÇİNDEKİLER ……..…… vi
SİMGELER ve KISALTMALAR……..…… viii
TABLOLAR DİZİNİ…….…. ix
ŞEKİLLER DİZİNİ……..……...…….….. x

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu...…….…… 2
1.2. Araştırmanın Amacı....…….…….. 3
1.3. Araştırmanın Önemi....…….…….. 4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları…….. 4
1.5. Araştırmanın Varsayımları……. 4
1.6. Tanımlar……. 5

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE 6

2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Anadolu Efsanelerinden Yararlanma……. 6
2.2. Metin Uyarlama/ Değiştirimi……. 8
2.2.1. Sadeleştirme……... 10
2.2.2. Genişletim…….. 12
2.2.3. Metin…….. 13
2.2.4. Özgün Metin……... 17
2.2.5. Sadeleştirilmiş Metin……..…. 18

2.3. Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (D-AOBM)…….. 20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ 23

3.1. Çalışmanın Deseni……...……..... 23
3.2 Araştırmada Uyarlanan Eserler……....……..... 23
3.3. Veri Toplama Araçları...……..……..... 24
3.4. Verilerin Analizi...……..……..... 24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI 26

4.1. Kız Kulesi Efsanesi (Özgün Metin)...……..…..... 26
4.1.1. Kız kulesi Efsanesi Cümle Yapıları…….. 27
4.1.2. Kız Kulesi Efsanesi A2 Seviyesinde Uyarlanması…… 28
4.1.3. Kız kulesi Efsanesi (Uyarlanmış Metin)…….. 30
4.2. Akdamar Efsanesi (Özgün Metin)…… 31
4.2.1. Akdamar Efsanesi Cümle yapıları…… 32
4.2.2. Akdamar Efsanesi A2 Seviyesinde Uyarlanması…….. 33
4.2.3. Akdamar Efsanesi (Uyarlanmış Metin)……. 39
4.3. Hıdrellez Efsanesi (Özgün Metin)…… 40
4.3.1. Hıdrellez Efsanesi Cümle Yapıları……. 41
4.3.2. Hıdrellez Efsanesi Metninin Uyarlanması……. 42
4.3.3. Hıdrellez Efsanesi(Uyarlanmış Metin)…….. 46

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ ve ÖNERİLER 48

5.1. Sonuç ...……..…..... 48
5.2. Öneriler ...……..…..... 49
KAYNAKÇA ...……..……. 51

SİMGELER VE KISALTMALAR

D-AOBM	Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni
TDK	Türk Dil Kurumu
CERF	Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı
vd.	Ve diğerleri
akt.	Aktaran
Ed.	Editör

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Kız Kulesi efsanesi uyarlanması	28
Tablo 2	Akdamar efsanesi uyarlanması	33
Tablo 3	Hıdrellez efsanesi uyarlanması	42

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	D-AOBM'ye göre alımlama etkinlikleri ve stratejileri	20
Şekil 2	Kız Kulesi efsanesi cümle yapıları	27
Şekil 3	Akdamar efsanesi cümle yapıları	32
Şekil 4	Hıdrellez efsanesi cümle yapıları	42

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Dil, insanların sahip olduğu en değerli varlıktır. İnsanlar düşüncelerini sorgulamak ve paylaşmak için dili kullanırlar. Dil, bir toplumun duygularını, düşüncelerini, yaşam biçimini ve kültürel niteliklerini yansıtmada en etkili araçtır. Dil, toplumlar arasında iletişimin ortaya çıkmasında, diğer uluslarla temas kurulmasında, duygu, düşünce ve kültür alışverişinde tartışmasız en temel unsurdur.

Dil, basitçe bireyler arasında bir iletişim aracı olarak tanımlanmaktadır (Bölükbaş ve Keskin, 2010). Birol ve Özbay (2013), dilin tüm tanımlarının merkezinde iletişimin yer aldığını tespit etmiştir. Dil, insanların hayatlarını düzenleyen, onları bir arada tutan ve uluslaşma noktasına götüren; düşünmelerini, anlamlandırmalarını ve öğrendiklerini aktarmalarını sağlayan bir beceridir. Göçer ve Moğul'a (2011) göre dil, hem kişisel hem de toplumsal deneyimleri şekillendirir ve yansıtır.

Geçtiğimiz yüzyılda, ülkelerin ticari, siyasi ve kültürel etkileşimleri, teknik ve bilimsel ilerlemeler nedeniyle giderek daha önemli hale gelmiştir. Bu nedenle, toplumlar arası iletişimde ikinci bir dil öğrenmek vazgeçilmez hale gelmiştir. Ülkemizin tüm bu gelişmeler doğrultusunda dünyadaki konumu göze alındığı zaman çeşitli sebeplerle ülkemize gelen yabancıların Türkçeye olan ilgisi artmaktadır. Türkçenin yabancılara öğretimi alanında çeşitli kursların açılması ve ders kitapları, yardımcı metinleri ve dinleme alıştırmaları için sesli kitaplar kullanılmaya başlandı. Öğretimde kaset, CD ve diğer medya araçları da kullanılmaktadır.

Devlet ve vakıf üniversitelerindeki Türkçe öğretim merkezlerinde dil öğretimi devam etmektedir. Bu merkezlerin yanı sıra Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı ve dünya çapındaki diğer kuruluşlar da Türkçe eğitimine devam ediyor. Bu gelişmelerle birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için ders materyali ve içerik ihtiyacı da gün geçtikçe

artıyor. Bu amaçla geliştirilen metinlerin yanı sıra, Ana dili Türkçe olanların da bu dil ve kültürün eserleri inceleyebilmeleri için çok sayıda uyarlama çalışması yapılmaktadır.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanı sürekli gelişmekte olup, bu alanda yeni kaynaklara olan ihtiyaç artmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dört temel yetenek üzerine inşa edilmiştir ve her bir yeteneğin kazandırılması için farklı kaynaklar gerekmektedir. Özellikle anlama becerilerini (okuma ve dinleme) geliştirmek için çeşitli materyaller oluşturulmakta ve kullanılmaktadır. Metinler, öğrencilerin okuma becerilerini güçlendirmek amacıyla sınıfta veya ders dışı etkinliklerde kullanılmaktadır. Üst seviyelerde özgün ve edebi eserler tercih edilirken, temel seviyede özel olarak hazırlanmış metinler kullanılmaktadır. Bu nedenle, temel ve orta seviyeler için özgün eserlerin düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Özgün eserlerin daha fazla öğrenciye ulaşması ve öğrencinin bu dildeki kendine has anlam özelliğini kavraması için öğrenci düzeyine göre yeniden düzenlenmesi (uyarlanması), ve öğrenci seviyelerine indirgenmesi önemlidir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde öğreticilere yardımcı metinler oluşturmak ve Anadolu'da var olan çok kültürlü yaşamın tanıtılması/aktarılması için bu çalışma yapılmıştır. Çalışmada, Anadolu'daki efsanelerin özgün hallerini koruyarak metinleri öğrenci seviyelerine göre yeniden düzenlenmiştir.

Bu bölümde, "Problem Durumu, Araştırmanın Amacı, Araştırmanın Önemi, Sınırlılıklar, Varsayımlar ve Tanımlar" üzerinde durulmuştur.

1.1. Problem Durumu

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitapları çok önemli bir unsurdur. Günay (2013) metni, iletişim bağlamında bir veya birden fazla kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak oluşturulan dil dizgelerinin tamamını, başı ve sonu olan kapalı bir yapı oluşturan ve dilsel göstergelerin ardışık bir şekilde bir araya geldiği anlamlı bir yapı olarak tanımlar. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için ders kitapları, seviyeye uygun okuma

materyalleri gerektirir. Bu kaynaklar dilbilgisi yapılarını, kelime dağarcığını ve hedef dili kapsar (Aytan vd. 2018: 1071).

Özgün yazılar o dilin okurları için üretildiğinden, değiştirilmeden doğrudan dil öğrencisine sunulamazlar. Türkçeyi yabancı dil olarak öğretmek için özgün yazılar kullanıldığında dili öğrenenin seviyesine uygun olmayabilir. Metin değiştirme ile özgün metinler öğrencilerin seviyesine uygun hale getirilir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde özgün ve uyarlama yapılmış metinler kitaplarda kullanılmaktadır. Türkçenin öğretim kitaplarında metinler yer alsa da giderek artan ilginin ve yeterli okuma için metin gereksinimleri giderek artmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan metinler içinde kültür tanıtımı ve dil öğrenimi açısından efsanelerin yeri büyük önem taşımaktadır. Birçok kültürde ve medeniyette bulunan efsaneler dil ve kültür etkileşimi için çok zengin ögeler barındırmaktadır. Tüm bu nedenler kapsamında yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında kullanılan kitaplarda efsanelerin az olduğu ve efsanelere daha fazla yer verilmesi gerektiği düşünülmüştür. Ayrıca alanda çalışan uzmanların, ders kitaplarında verilen metinlerden Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı dil öğrenim seviyesi ve kazanımlarına göre uygun bulmadıkları metinlerin yeniden düzenlemesi gerekmektedir. Hem Türkçenin öğretimi hem de kültür tanıtımı açısından Anadolu'ya ait efsanelerin de ders kitaplarında yer bulması ve dil öğrenimin temel seviyesi olarak A2 düzeyinde yeniden uyarlanması gerekli görülmüştür. Bu çalışmanın yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde metin ihtiyacının karşılanmasına destek olacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında kullanılan kitaplarda metin ihtiyacının karşılanmasına katkıda bulunmak için seçili efsanelerin A2 seviyesine uyarlanması amaçlanmıştır. Ayrıca Yabancı dil öğretiminde kültür etkileşiminin de metinler aracılığıyla gerçekleşeceği beklenmektedir. Böylece Anadolu efsanelerinin

incelenmesi ve yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılmasına dikkat çekeceği düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında yapılan çalışmalara bakıldığı zaman ders kitapları için oluşturulan metinlerde efsanelere az miktarda yer verildiği görülmektedir. Bu çalışmayla, öğrencilere ders kitapları yanında seviyelerine uygun ve zevkle okuyabilecekleri metinler oluşturmak ve Anadolu efsanelerini bu alanda kullanıma sunmak adına katkı sağlayacağı hedeflenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma; Salih Silsüpür'ün Sinova yayınlarından çıkan "*Uluğ Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Efsaneleri I*" adlı kitabının 2. bölümünde yer alan Anadolu efsanelerinden Kız Kulesi, Akdamar, Hıdrellez adlı efsanelerin A2 seviyesine uyarlanması ile sınırlı tutulmuştur.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın amacı doğrultusunda Kız Kulesi, Akdamar, Munzur Baba, Şah Bağı, Pepuk Kuşu, Bir Kısrak Uğruna, Hıdrellez, Laleli Baba, İki Horasanlı, Kızılırmak Karakoyun ve Köse Dağı metinleri belirlenmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimde kültürel tanıtım için bu metinlerden Kız Kulesi, Akdamar ve Hıdrellez efsaneleri içeriklerinin uygun nitelikte olduğu düşünülerek seçilmiştir. Bu efsaneler; önceden belirlenen diğer efsanelere göre Anadolu'da kullanılan günlük konuşma dilini daha fazla yansıtması ve daha çok bilindik olmasından dolayı seçilmiştir. Ayrıca seçilen metinler metin sözlü ve yazılı edebiyatta var olup metin uyarlama/değiştirimi ölçütlere A1 seviyesinde düzenlenmedikleri için seçilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireyler

Türk diliyle ve kültürüyle özdeşleşen efsaneleri okuyup anlayacağı ve yabancı dil öğretim amaçlarına uygun kazanımları edineceği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Alan yazını: Belirli bir alanda belirli bir konu üzerine yapılmış tüm yayınlar.

Koruma: Metnin anlaşılması zor veya karmaşık kısımlarının değiştirilmeden bırakılması.

Değiştirme: Öğrenenin anlayabileceği şekilde, seviyesinin üstünde olan kelimelerin ve yapıların değiştirilmesi.

Özetleme: Bir yazı parçasını analiz etmek, onu kendi kelimeleriyle özlü bir şekilde yeniden yazmayı içerir (MEB, 2004).

Silme: Metnin anlamını etkilemeyen veya gereksiz detayları içeren kısımların çıkarılması (Bölükbaş, 2015: 928).

Bağdaşıklık: Bir metnin tutarlılık açısından incelenmesi, bütün metnin bir bileşen olarak genel metnin bağlamında anlamlı bir şekilde değerlendirilmesini gerektirir (Günay, 2013).

Bağlaşıklık: Metin içi bağlantıları oluşturan ve bir metnin, metin olmasını sağlayan dille ilgili tüm unsurları belirtir (Günay, 2013).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Anadolu Efsanelerinden Yararlanma

Dil, uygarlıkların sağlıklı iletişim kurmasında en etkili araç olarak uzun süredir kullanılmaktadır. Aksan'ın (1977: 13) belirttiği gibi, dil, bir kültürün ses ve anlam açısından ortak olan yönlerini ve normlarını kullanarak insanların duygu, düşünce ve isteklerini başkalarına aktarmalarını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir. İnsanlar, kültürel değerlerini sadece kendi toplumlarında değil, iletişim kurdukları diğer topluluklara ve uluslara da dil aracılığıyla aktarmışlardır. Günümüzde uluslar, siyaset, sosyalleşme, ekonomi, spor ve turizm gibi çeşitli alanlarda iletişim kurmak amacıyla birbirlerinin dillerini öğrenmektedir. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte uluslar arasındaki iletişim daha da yoğunlaşmıştır. Kültür, dilin oluşumunda ve evriminde büyük bir rol oynar. Kültür ve dil birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Dil, tarihsel ve toplumsal birikimlerin yanı sıra tüm kültürel özellikleri de kapsar (Bölükbaş ve Keskin, 2010).

Efsaneler, kültür ve dil arasındaki ilişkiyi pekiştiren önemli unsurlardır. Bu anlatılar, uygarlıkların geçmişten bugüne ve geleceğe uzanan yaşamlarını, bakış açılarını, gelenek ve göreneklerini temsil eder. Efsaneler, bir toplumun kültürel mirasını ve değerlerini nesilden nesille aktarmakla kalmaz, aynı zamanda o toplumun dilini zenginleştirir. Böylece, efsaneler hem dilin hem de kültürün şekillenmesinde ve korunmasında hayati bir rol oynar.

Efsane, edebi bir tür olarak, belirli bir kişi, olay veya yer hakkında gerçek ya da hayali unsurlara dayanan ve halkın gerçek olduğuna inandığı bir anlatı olarak tanımlanır (Jason, 1971). Başka bir bakış açısına göre ise efsane, insanoğlunun tarih sahnesine ilk çıkışından itibaren aynı coğrafya, mahalle ya da kabileler içinde doğup büyüyen ve zaman içinde inançların, adetlerin, geleneksel tören ve ayinlerin oluşmasında etkili olan bir

hikâyedir. Bu sözlü gelenek masalları, Arapça'da "Ustûre" (çoğulu: esâtir), Farsça'da "Fesâne, efsâne" ve Yunanca'da "Mythos, mit" olarak bilinir (Elçin, 2004). İngilizcede "legend", Almanca'da "sage", Fransızcada "légende", İtalyanca "leggende", İspanyolca "leyenda" efsane karşılığında kullanılan terimlerdir (Sakaoğlu, 1980: 4).

Dünyada çeşitli dillerde karşılığı olan efsane TDK'ye göre: Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye, söylence şeklinde tanımlanmaktadır. Boratav'a (1978: 106-107) göre efsane, belirli bir üslubu ve alışılmış kalıpları olmayan, yalın bir konuşma diliyle anlatılan bir masal türüdür. Bir destan parçası, karmaşık ve uzun süreli anlatı bütünlüğünden saptığında, kendine özgü üslup özelliklerini ve yaratıcı süslemelerini kaybettiğinde ve alışılmadık özelliklere sahip bir kişi ya da olayı anlatmaya indirgendiğinde efsaneye dönüşür. Efsaneler kişiler, yerler ve olaylar hakkında bilgi verir; konu akla yatkın bileşenlere dayanır ve kişi ve olay sıklıkla olağandışı olanla ayırt edilir. Efsaneler kısa, konuşma diline özgü bir anlatıma sahiptir (Sakaoğlu, 1980).

Fedakar'a (2008) göre efsaneler; yapı, içerik ve işlev bakımından aşağıdaki özellikleri gösterirler: Yapı bakımından kısa anlatılar olmaları, belli başlangıç formalitelerine sahip olmaları ve sözlü geleneğe dayanmaları; içerik bakımından bir olay, önemli bir kişi ya da yer hakkında olmaları; gerçeklik - olağandışılık ve kutsallık boyutlarını taşımaları; günümüzde yaratılabilmeleri; dünya, insan ve Tanrı bağlamını taşımaları; icra bakımından anlatıcının deneyim ve yeteneğinin önemli olması; Anlatımın uygun zaman ve mekânda tercih edilmesi; anlatıcı ve dinleyicinin gerçekliğine inanması; işlev açısından iyi ve güzel olana yönlendirmesi, örnek teşkil etmesi, öğüt içermesi, toplumsal olarak olumlu şeylere yönlendirmesi, olumsuz şeylerden kaçınılmasını sağlaması; toplum, evren ve canlılar hakkında bilgi vermesi.

Efsanelerin tanımlarına ve özelliklerine bakıldığı zaman kültür ilişkisi ve kültüründe dil olan ilişkisi dikkate alındığında bir dilin öğretiminde efsanelerin önemi dikkate alınmalıdır. Geçmişten günümüze kadar uzanan ve çok kültürlü bir yapı olan Anadolu'da birçok efsane mevcuttur. Bundan yola çıkarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ve kültürel tanıtım açısından çok değerlidir.

Efsaneler, zamanla sürekli olarak yeniden yaratıldıkları için çeşitlilik gösterir, benzersiz ve bol miktarda bulunurlar. Toplumun hayal gücü ve inançları sayesinde sayısız türde ve sayıda efsane ortaya çıkabilir. Efsaneler, başlangıçta sözlü olarak aktarılmış ve sonradan yazıya geçirilmiş bir türdür, bu da aynı efsanenin birden çok farklı anlatımları olmasına yol açar. Bu nedenle efsanelerin dil öğretiminde faydalanmak için ait olduğu milletin dilinin ve kültürel özelliklerinin özünü değiştirmeden düzenlenmesi önemli bir noktadır. Öğreten ve öğrenen bireylerin daha rahat bu eylemleri gerçekleştirmesi adına efsanelerin hedef kitleye uygun bir şekilde uyarlanması gerekmektedir.

2.2. Metin Uyarlama/ Değiştirimi

Hayatın herhangi bir yerinde/mekânında veya zamanda karşılaştığımız yazılı haber içeren materyaller, tabelalar, sosyal medya, kitaplar gibi metinlerle karşılaşırız. Bu metinleri kendi dilimizde rahatça anlayabiliriz. Ancak yabancı dilde yazılan metinleri anlamak daha fazla zaman ve çaba gerektirir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler, başlangıçta bu tür metinlerle karşılaştıklarında başarısızlık olabilirler. Başarısızlıktan dolayı Türkçe öğrenmeye karşı bir kaygı ve isteksizlik oluşabilir. Bu sorunu hafifletmek için, yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken kullanılan metinler ders kitaplarında ve derslerde uygun düzeyde sadeleştirilmiştir. Bu sayede öğrencinin okuduğu materyalleri anlamak için harcadığı çaba ve stresi azaltır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan metinler, uygun dil bilgisi yapıları ve kelime dağarcığı dikkate alınarak hazırlanmalı, öğrenci için anlaşılır olmamalıdır. Tek bir metin, çeşitli dil becerilerini içermeli ve farklı etkinlikler oluşturmak için uygun olmalıdır. Tüm bu nedenlerden dolayı metin uyarlama konusu titizlikle yapılan bir süreç içermelidir.

Metin uyarlama, belirli bir metnin, başka bir biçime veya bağlama uygun hale getirilmesi sürecidir. Bu süreçte, özgün metnin özü ve ana fikirleri korunurken, anlatım biçimi, dil ve yapı yeni bağlama uygun şekilde değiştirilir. Çeşitli dil tekniklerini kullanarak kaynak metnin içeriğindeki, hedef kitlenin anlamaya yönelik bir zorluk oluşturacağını düşündüğü, daha okunabilir ve anlaşılabilir metinlere dönüştürme sürecidir (Durmuş, 2013: 392).

Metin uyarlama konusu alan yazında değiştirim ismiyle de karşımıza çıkmaktadır. Alan yazında tanımlara bakıldığı zaman açıklamaların birbirine benzedikleri görülür.

İşeri (2021), değiştirim ögelerinin metin içindeki ilişkilerinin iki düzlemde olabileceğini belirtir: dizimsel ve dizisel. Dizimsel değiştirim, ardışık birimlerin yer değiştirmesiyle, dizisel değiştirim ise birimlerin birbirinin yerine geçmesiyle oluşur.

Kaynak dil genellikle hedef dili ile aynıdır, bu nedenle Özmen (2019), metin uyarlamayı (text adaptation) metin değiştirme ile aynı anlamda kullanılan bir cümle olarak tanımlar. Durmuş (2013), araştırmalarında değiştirim fikrini en üst kelime olarak "hem sadeleştirmeyi hem de genişletimi içeren" ifadesini kullanır.

Metin uyarlama, öğrencinin seviyesine ve hedeflerine uymak için asıl metne bazı ayarlamalar yapma sürecidir (Çetin ve Uzdu Yıldız, 2018).

Metin uyarlama; sözlü anlatım ve yazılı metinlerde kullanılan kelimeleri kademeli olarak değiştirme sürecidir. Bu süreç, yabancı dil öğrenen öğrencilerin kendi dilinde yazılmış metinleri daha kolayca anlayabilmelerini sağlamak amacıyla yapılır. Metin uyarlama, öğrencilerin dil seviyelerine uygun olarak metinleri basitleştirir, karmaşık dil yapılarının ve zor kelimelerin yerini daha anlaşılır ve tanıdık ifadeler alır. Böylece öğrenciler, yabancı dilde yazılmış metinleri daha rahat okuyabilir ve anlamlandırabilirler. Bu yöntem, dil öğrenme sürecini daha verimli ve motive edici hale getirir (Ellis, 1993; Hill, 1997; Young, 1999'dan akt. Bölükbaş, 2015).

Belirlenmiş bir hedef kitlenin ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için öğretim kaynaklarının yayınlanma şekillerinde yapılan değişiklikler. Örneğin, bir ders kitabından bölümleri bitirmek, değiştirmek veya kaldırmak işlemleridir (Richards ve Schmidt, 2010).

Yapılan çalışmalar ve tanımlara göre metin uyarlamada hedef kitle ve amaç göz önünde bulundurularak metnin dili, uzunluğu, içeriği ve yapısı değiştirilir. Bu süreç,

yaratıcı bir çaba gerektirir ve özgün metnin ruhunu ve anlamını korurken yeni bir forma uygun hale getirilmesini amaçlanır. Alanyazında metin uyarlama ile ilgili tanım ve açıklamalarda değiştirme, ayarlama, sadeleştirme, silme gibi ifadelerle anlatılmıştır. Bu çalışmada "Metin Uyarlama/değiştirme" başlığı altında konunun incelenmesi; alt başlıklarda "Sadeleşetirme, genişletme, metin, özgün metin, sadeleştirilmiş metin" olarak açıklanarak kavramların birbirine karışmadan anlaşılması sağlanmıştır.

2.2.1. Sadeleştirme

Sadeleştirme kelimesinin kökü olan "sade" TDK sözlüğüne göre: "Gösterişsiz, süssüz, yalın", "Katıksız, katkısız", "Anlaşılması kolay, basit" anlamlarına gelmektedir. Tanımı ise şu şeklidedir: Sadeleştirmek; yalın bir duruma getirmek, yalınlaştırmak ("Türk Dil Kurumu", 2024). Alan yazında birçok tanımı yapılmıştır, bunlardan bazıları şöyledir:

Bir metnin içeriğini ve anlamını korumaya çalışırken dilsel veya sözlü karmaşıklığı azaltan herhangi bir yöntem ve metin basitleştirme olarak kabul edilir. Bir metnin öğrenen bireyler tarafından kolayca anlaşılması amaçlanır (Siddhartan, 2004).

Basitleştirme, bir dilin ana konuşmacıları için yazılan orijinal materyallerin basitleştirilmesinin bir süreci ve bu materyalleri, bu dili yabancı bir dil olarak öğrenenler tarafından anlamsız bir dil seviyesine getirerek anlayabilmeleri anlamına gelir (Kınay, 2016).

Crossley vd. ne (2012) göre tüm kısaltılmış metinlerin amacı aynıdır: Anlayışını artırmak ve bilişsel stresi en aza indirmek. Ayrıca Crossley: 91), metin uyarlamasının üç türünden biri olan basitleştirme sürecinde, metin yazarlarının iki farklı yol izleyebileceğini ifade eder: yapısal ve sezgisel yaklaşım. Yapısal yöntem, çocukların kapsamlı bir okuma sürecinden geçtiklerinde dil öğrenimini destekleyecek şekilde planlanmış nitelikli okuma materyallerini içerir. Sezgisel yöntem ise, yazarın bir metni erişilebilir hale getiren unsurlar konusundaki kendi görüşleri ve varsayımlarına dayanmaktadır.

Urano'ya (2000) göre, metin basitleştirme, bir metinde bulunan bazı bilindik olmayan dil özelliklerini yönetme sürecidir, böylece yabancı bir dil öğrenenler onu daha iyi anlayabilirler.

Hill (1997), yabancı dil öğrenenler için hazırlanan yazılı metinleri daha anlaşılır hale getirme nedeniyle çeşitli ayarlamalar yapıldığını, bu değişikliklerin sözdizimsel ve sözcüksel düzeyde sıklıkla meydana geldiğini belirtir.

Bölükbaş'a (2015: 928) göre dört yolu vardır: Metnin düzeltilmesi için dört yöntem vardır: korumak, değiştirmek, özetlemek ve ortadan kaldırmak. Koruma, malzemenin yakalamak ya da anlamak zor olmayan kısımlarının işlenmemiş olarak saklandığı zaman meydana gelir. Değişim, öğrencinin öğrenme seviyesinin üstündeki kelimeleri ve dil yapılarını öğrencilerin aynı fikri iletmek için tanıdıkları kelimeler ve yapılarla değiştirme sürecidir. Bir özet, basitleştirildiğinde ya da sıkıştırıldığında anlamını koruyan bir yazıdır. Silme, kelimelerin anlamına doğrudan katkıda bulunmayan ya da aşırı bilgi içeren metin parçalarının kaldırılmasıdır.

Metin sadeleştirmede kullanılan başka değiştirme yöntemleri de şöyledir (Alderson, 2000; Chang, 2008; Nation, 1993):

Biçimsel: Bir paragrafı, okuyucunun metni kavramasına yardımcı olmak için iki bölümden fazlasına bölmek ve gerekli ve uygun bağlantıları kullanarak iki ayrı paragrafı birleştirmek.

İçerik: Hikâyeyi kolaylaştırmak için stratejileri kullanmak ve özetlemek.

Sözdizimsel: Anlatıcı cümleler sıradan cümlelere dönüştürmek. Büyük cümleleri kısaltmak ve bağlantılı, sıralı veya karmaşık ifadeleri basit cümleler haline dönüştürmek, yani birden çok cümleler oluşturmak. Okuyanın metni daha rahat anlaması için sebep-

sonuç, amaç-sonuç ve çelişki anlamları olan bir dizi bağlantı ile farklı cümleleri birleştirmek.

Sözcüksel: Daha az yaygın kullanılan kelimelerin veya sözcüklerin daha popüler kelimeler veya cümlelerle değiştirilmek. Sözcük yoğunluğunu, cümlelerden belirli kelimeler veya sözcükler silerek azaltmak. Bir cümleye yeni kelimeler veya cümleler eklemek, okunabilirliğini iyileştirmek.

Sözcüksel-sözdizimsel: sözcük, cümle ve cümle yapısının tekrarlanmasını önlemek için malzemeyi azaltma veya kısaltmak Yapı ve anlam açısından belirsiz cümlelerin yeniden yapılandırmak. Kapalı anlatımları cümleler veya anlaması zor dil yapıları ile açıklamak için metin eklemek.

Alan yazındaki açıklamalara bakılarak sadeleştirme, özgün metni daha anlaşılır hale getirmek için yapılan dil ve içerik düzenlemeleridir. Karmaşık cümle yapıları basitleştirilir, zor kelimeler yerine anlaşılır kelimeler tercih edilir, dilbilgisi yapıları kolaylaştırılır, görseller kullanılır ve metin gereksiz ayrıntılardan arındırılarak kısaltılır. Bu yöntem, okuyucuların metni daha rahat anlamasını sağlar.

2.2.2. Genişletim

Genişletme, sadeleştirmeden den farklı olarak, özgün metinde belirli üst düzey kelimeleri ve kelime gruplamalarını değiştirmez. Bunun yerine, bu üst düzey kelimeler ve kelime kümeleri metinde tutulur ve önceki veya sonraki bağlamda açıklayıcı özellikler içerir. Sadeleştirme yerine, genişletme daha yüksek miktarda özelleştirilmiş metin sağlayabilir. Özgün metinde üst düzey sözcük gruplarını azaltmak yerine, öğrencilerin gelecekteki çalışmaları sırasında bu yapılarla karşılaşması varsayıldığından dolayı korunur (Özcan, Batur, 2021).

Genişleme yaklaşımı Krashen (1985) tarafından sunulan input+1 (Input+1) hipotezi ile ilgilidir. Krashen'e göre, öğrencilerin kendi seviyelerinin ötesinde belirli bir miktar bilgiye maruz kalmaları, öğretilecek konuyu daha iyi anlayabilmelerini sağlar. Özmen'e

(2019) göre, genişletme kavramı, okuyucunun anlamakta zorlandığı sözcüklerin orijinal biçimlerinin korunmasıyla birlikte ek açıklamaların yapılarak metne dâhil edilmesini ifade eder.

Metin uyarlamada genişletme, özgün metni daha detaylı ve anlaşılır hale getirmek için yapılan bir süreçtir. Bu süreçte metne şu şekillerde müdahale edilebilir:

a. **Metnin Detaylandırılması**: Kısa ve öz ifadeler daha ayrıntılı açıklamalarla genişletilebilir.

b. **Ek Bilgi:** Metne yeni bilgiler veya açıklamalar eklenerek okuyucuların konuyu daha iyi anlaması sağlanabilir.

c. **Örnekler ve İllüstrasyonlar:** Metni daha açıklayıcı hale getirmek için örnekler, hikâyeler veya görsel öğeler kullanılabilir.

d. **Bağlam ve Geçişler:** Metin içindeki bağlantılar güçlendirilir ve farklı bölümler arasındaki geçişler düzenlenerek metnin bütünlüğü artırılır.

Bu yöntemler, metnin hedeflenen kitleye veya amaca daha uygun hale gelmesini sağlar, ancak metnin özgün yapısını korumak önemlidir.

2.2.3. Metin

Bir metin, bir veya daha fazla kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak belirli bir ifadeyi desteklemek için oluşturulan dilbilimsel metinlerin tamamıdır. (Günay, 2017: 47). Güneş'e (2013: 606) göre, metin, fikirler, duygular ve bilgilerin farklı anlatım ve işaret özelliklerine göre düzenlendiği yapılardan oluşur. Bir metin, temel olarak, tek bir anlamın içinde belirli bir sırada dönüştürülenlerin toplamıdır. Karaağaç'a göre de (2013: 585), bir

metin, başlangıç ve bitiş arasındaki açık bir ayrımla belirli bir amaç için oluşturulan yazılı veya sözlü bir dildir. Sözcükteki sözcükler ve cümleler uyum ve tutarlılık ölçeği ile ilişkilidir.

Metin, bilgilerin, duyguların ve düşüncelerin çeşitli biçimlerde düzenlendiği bir yapıdır. Bu düzenleme sürecinde çeşitli anlatım ve işaretleme özellikleri kullanılır ve bu yapılar mantıksal bir sıraya göre yerleştirilir. Metin, kelimelerden paragraflara kadar olan tüm dil bileşenlerini içerir ve dil bilgisi kurallarına göre düzenlenir. Bu süreç, anlamlı yapılar oluşturmak için kelimeler, cümleler ve paragraflar belirli bir sıraya yerleştirilmesini sağlar.

Metinler, çeşitli özelliklere ve türlere sahiptir. Metinlerin tutarlılığı, tüm cümlelerin ve paragrafların birbirleriyle anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde uyumlu olmasını gerektirir. Ayrıca, metindeki kelime ve cümleler arasında mantıksal ve dilbilgisel bağlantıların kurulması olan bağlaşıklık özelliğine sahip olmalıdır. Metinlerin belirli bir amacı bulunur; bu amaç bilgi vermek, ikna etmek, eğlendirmek gibi çeşitli şekillerde olabilir. Metinler, belirli bir okuyucu kitlesine hitap etmeli ve bu kitleye uygun bir dil kullanmalıdır. Anlaşılabilirlik, metnin açık, net ve anlaşılır bir dil kullanarak okuyucunun kolayca anlamasını sağlaması anlamına gelir. Metinler belirli bir plan ve düzene göre yapılandırılmalıdır; örneğin, giriş, gelişme ve sonuç gibi bölümlere ayrılabilir. Ayrıca, metinlerin dil bilgisi kurallarına uygun olarak yazılması da önemlidir.

Metin türleri ise çeşitli kategorilere ayrılır. Anlatı metinleri, öykü, roman gibi olayları ve karakterleri anlatan yazılardır. Bilgilendirici metinler, okuyucuya bilgi vermek amacıyla yazılır ve ansiklopediler, ders kitapları, makaleler gibi örnekleri içerir. Tartışmacı metinler, belirli bir konu üzerinde farklı bakış açılarını sunar ve okuyucuyu ikna etmeyi amaçlar; bu tür metinlere örnek olarak denemeler, makaleler ve konuşmalar verilebilir. Betimleyici metinler, bir nesneyi, kişiyi, yeri veya durumu ayrıntılı bir şekilde tanımlar ve şiirler, romanlar gibi çeşitli yazı türlerinde bulunabilir. İşlevsel metinler, günlük yaşamda belirli bir işlevi yerine getirmek için yazılır ve mektuplar, e-postalar, raporlar gibi örnekleri vardır. Her bir metin türü, belirli amaçlar ve özellikler doğrultusunda yazılır ve bu doğrultuda okuyucuya sunulur.

Metin türleri alan yazında genel olarak edebi, bilimsel ve felsefi metin şeklinde isimlendirilmiştir. Bu çalışmada edebi türler kullanıldığı için alan yazından bazı açıklamalara yer verilmiştir.

Her metnin kendine özgü bir anlamı, sunum şekli ve tonu vardır. Bazı yazılar öğretici olmayı amaçlarken, diğerleri düşünce veya duyguları aktarmayı amaçlar. Bu tür metinler sanatsal bir kaygı taşır, bu nedenle edebi metinler olarak adlandırılırlar. Edebi metinler okuyucu tarafından anlaşılırken okuyucunun dünya görüşüne, eğitim düzeyine vb. unsurlara göre anlam kazanır. Yani her okur metni kendine göre anlamlandırır. Edebi metinlerdeki dil günlük hayattan kopuk değildir. Ayrıca aynı edebi metin farklı zamanlarda okunduğunda farklı anlamlar çıkarılabilir (Aktaş, 2009).

Bu tür metinler, sanatsal bir değer taşırlar ve amaçları doğrudan bilgi iletmek veya öğretmek değildir; okuyucuya kurgusal bir dünya yansıtıyorlar. Bu bağlamda sanatçı, insanlarla ilgili her şeyi bir araç olarak kullanır. Dış dünyadaki bu unsurları hayal gücüyle birleştirir ve yeni bir dünya inşa eder. Bu kurgulanmış dünya, içerdiği gerçek dünya unsurları açısından hem fikri hem de gerçek dünyayla bağlantısını kesmez (Özkan, 2015: 72).

Edebi eserler sıklıkla kültürel temaları barındırır. Bir dili tam anlamıyla kavrayabilmek, o dilin kültürel bağlamını da öğrenmeyi gerektirir. Bölükbaş ve Keskin'e (2010: 226) göre, yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı, diğer dil öğretim unsurları kadar önemlidir ve aynı ağırlıkta ele alınmalıdır.

Dil öğretiminde metin kullanımı, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede önemli bir araç olarak görülmektedir. Bundan dolayı yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de aynı öneme yer vermek gerekir. Yabancı dil ediniminin temel amacı, dili doğru ve etkili bir şekilde öğrenmektir. Bu da ancak o dilin ait olduğu kültürü anlamak ve tanımak ile mümkündür (Gürsoy ve Güleç, 2015). Metinler, dilin doğal kullanımını göstererek öğrencilere çeşitli dil yapılarını ve kelime dağarcığını tanıtır. Bu süreçte, farklı metin türleri ve işlevleri, dilin çeşitli yönlerini öğrenmede kullanılır.

Okuma becerilerinin geliştirilmesinde metinler temel bir rol oynar. Öğrenciler, farklı metin türlerini okuyarak dil bilgisi kurallarını, kelime dağarcığını ve dilin genel kullanımını öğrenirler. Okuma metinleri, öğrencilerin anlama becerilerini geliştirmelerine ve çeşitli yazılı ifadeleri analiz etmelerine yardımcı olur. Ayrıca, okuma sürecinde karşılaştıkları yeni kelimeler ve ifadeler sayesinde kelime hazinelerini genişletirler. Metinler aynı zamanda yazma becerilerini geliştirmede de kullanılır. Öğrenciler, okudukları metinleri analiz ederek farklı yazı stillerini ve yapılarını öğrenirler. Bu, onların kendi yazılarını oluştururken daha etkili ve düzgün bir dil kullanmalarını sağlar. Örneğin, bir hikâye yazarken hikâyenin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini nasıl oluşturacaklarını öğrenirler. Ayrıca, metinlerin yeniden yazılması veya özetlenmesi gibi aktiviteler, öğrencilerin dil yapılarını ve kelime dağarcığını pekiştirmelerine yardımcı olur. Konuşma ve dinleme becerileri de metinler aracılığıyla geliştirilebilir. Öğrenciler, metinlerde yer alan diyalogları ve konuşma kalıplarını öğrenerek bu yapıların doğal kullanımını pratiğe dökebilirler. Dinleme aktivitelerinde, öğrenciler metinleri dinleyerek dilin telaffuzunu, tonlamasını ve ritmini öğrenirler. Bu, onların dinleme anlama becerilerini ve konuşma yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur. Yabancı dil öğretiminde metin kullanımı, kültürel farkındalığı da artırır. Farklı kültürlerden gelen metinler, öğrencilerin dilin kültürel bağlamını anlamalarına yardımcı olur ve onların dildeki kültürel ayrıntıları kavramalarını sağlar. Bu, öğrencilerin dilde sadece teknik becerileri değil, aynı zamanda dilin sosyal ve kültürel yönlerini de öğrenmelerine katkıda bulunur. Sonuç olarak, yabancı dil öğretiminde metin kullanımı, öğrencilerin okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmede büyük bir rol oynar.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde metin seçimi dilin öğretimi açısından çok önemlidir. Seçilen eserin konusu, öğrencinin ilgi alanları ve yaşam deneyimleriyle uyumlu olmalıdır. Kültürlerarası iletişimi sağlamak için öncelikle eserde karşılaşılan kurgusal dünyayla, karakterlerle bağlantılar kurulmalı; geçmiş bilgilerden yararlanarak duygular ve düşünceler ifade edilmelidir (Dilidüzgün, 1995). Seçilen metinler dil öğretimi yapılacak hedef kitlenin durumuna göre olmalı ya da oluşturulmalı bir başka deyişle uyarlanmalıdır. Metnin dil öğrenen bireylerin seviyesine göre olması gerektiği bilgi metnin içeriğinin de merak uyandıran, ilgi çekici olması önemlidir. Bu sayede öğrenmeyi kolaylaştıracağı ön görülmektedir. Metinlerin hedef kitleye göre olması ya da uyarlanıp oluşturulması özgün metin ve sadeleştirilmiş/uyarlanmış metin konularının açıklanmasını gerektirmektedir.

2.2.4. Özgün Metin

İletişimsel dil öğretiminde yaygın olarak kabul gören bir kavram olan özgün metinlerin kullanımı, öğrencilerin öğrenmekte oldukları dilin mümkün olduğunca çok sayıda doğal örneğine maruz bırakılması gerektiğini vurgular (Larsen-Freeman'dan aktaran Bakan, 2012: 34). Türkçe okuma becerilerini geliştirmek için dil eğitimlerinde sıkça özgün metinler kullanılır. İleri seviyelerde gerçek metinler kullanmak, öğrencilerin dil yeterliliklerini olumsuz etkilemese de, temel ve orta seviyedeki öğrenciler için bu metinlerin anlaşılması zor olabilir. Bu durum, öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını kaybetmelerine yol açabilir. Ancak, çeşitli teknikler sayesinde dil öğretim oturumlarında gerçek metinlerin kullanımı teşvik edilebilir. İletişimsel yaklaşım da bu stratejilerden biridir (Kınay, 2016: 290).

Dilin doğal kimliğini korumak için dil eğitiminde özgün metinlerin kullanılmasına olumlu ve olumsuz yaklaşımlar vardır. Özgün metnin kullanılması gerektiğini savunanlar, dili doğal haliyle sunmamanın öğrencileri dili öğrenmekten uzaklaştırabileceğini ve yapay öğrenmeye yol açabileceğini iddia etmektedir. Bu bakış açısına göre, bazı dilbilimciler sadeleştirilmiş metinler üzerinde yapılan değişikliklerle üretilen metinleri uygun bulmamakta ve bunun yerine dil eğitimi için özgün metinlerin kullanılmasını önermektedir (Bakan, 2012: 35).

Edebi metinler, haber yazıları, konuşmalar ve diğer çeşitli kaynaklar, dil eğitimi sürecinde orijinal formatlarında kullanılabilir. Uyarlanmış metinlerin elde edilmesi zordur çünkü bu metinler bir işleme sürecinden geçer ve her zaman yeterli miktarda bulunmaz. Buna karşın, özgün veya otantik metinler kolayca temin edilebilir (Lüleci, 2011: 545).

Özgün metinler, doğal bir dil akışına sahip olup, dilin gündelik hayatta nasıl kullanıldığını gösterirler. Bu metinler, gazete makaleleri, edebi eserler, blog yazıları, diyaloglar, tarifler ve benzeri çeşitli kaynaklardan alınabilir. Özgün metinlerin kullanımı, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede pek çok avantaj sağlar. İlk olarak, bu metinler öğrencilerin kelime dağarcıklarını genişletmelerine ve dilin gerçek kullanımı hakkında daha fazla bilgi edinmelerine yardımcı olur. Özgün metinlerde karşılaşılan çeşitli dil

yapıları ve ifadeler, öğrencilere dilin kuralları ve kullanımı hakkında pratik yapma fırsatı sunar. İkinci olarak, özgün metinler, öğrencilerin okuma ve anlama becerilerini geliştirir.

Gerçek hayattan alınmış metinler, öğrencilerin farklı bağlamlarda dilin nasıl kullanıldığını görmelerini sağlar. Bu da, onların okuma stratejilerini geliştirmelerine ve okudukları metinleri daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Tüm bu açıklamalar bakıldığı zaman dil öğretiminde özgün metin kullanımı için uygun olmayabilir. Dikkat edilmesi gerek durum, yabancı bir dil öğretiminde özgün metinler dil öğrenen bireyin seviyesini uymadığında metnin kullanım amacına hizmet etmemiş olur.

2.2.5. Sadeleştirilmiş Metin

Sadeleştirilmiş metinler, genellikle belirli bir okuyucu kitlesine veya dil beceri düzeyine uygun hale getirilmiş olan metinlerdir. Bu metinler, özellikle dil öğretimi veya okuma becerilerini geliştirme amaçlı kullanılır. Sadeleştirme sürecinde, metnin karmaşıklığı azaltılarak daha anlaşılır bir yapıya kavuşturulur. Sadeleştirilmiş metinlerin genel özellikleri şunlardır:

a. Sözcüklerin ve Cümlelerin Basitleştirilmesi: Metindeki karmaşık veya uzun cümleler daha kısa ve anlaşılır haldedir. Zorlayıcı sözcükler yerine daha sık kullanılan veya daha basit alternatifler tercih edilir.

b. Yapısal Düzenleme: Metin, anlamı bozmadan, paragrafların sıralaması veya düzeni açısından revize edilir. Örneğin, anlatım sırasında bir konu daha önce veya sonra ele alınır.

c. Açıklayıcı Öğelerin Eklenmesi: Metne, anlamı destekleyen veya açıklayan ek bilgiler veya örnekler bulunabilir. Bu, okuyucunun metni daha iyi anlamasına yardımcı olur.

d. Görsel veya İşitsel Unsurların Kullanımı: Metnin anlaşılmasını artırmak için görsel materyaller veya sesli kaynaklar metne uyumlu hale getirilir.

Sadeleştirilmiş metinler, öğrencilerin okuma ve anlama becerilerini geliştirme sürecinde önemli bir rol oynar. Ayrıca, dil öğretiminde karmaşık veya zorlayıcı metinlerin yerine daha erişilebilir alternatifler sunar, böylece dil öğrenenlerin dil becerilerini güçlendirmeleri ve dilin doğru kullanımını pratiğe dökmeleri sağlanır. Bu metinler, dili öğrenecek bireyler arasında bağ kurulmasını sağlar. Metnin merak uyandırması dil öğrenen bireylerin sıkılmadan öğrenimin akıcılığını arttırır.

Sadeleştirilmiş metinlerin dil öğrenimi yapılacak bireylerin seviye düzeyine uygunluğu doğru metin seçimine de uygun olarak yapılmasını Kutlu (2015) şöyle açıklamıştır: Öğrencinin başarı veya başarısızlık duyguları, okuduğu metinden doğrudan etkilenebilir, bu yüzden öğrencinin kendi dil becerisi seviyesine uygun metinlerle karşılaşması önemlidir. Ancak, hikâye veya dil çok basitse veya öğrencinin seviyesinin altında ise, bu durum olumsuz etkilere yol açabilir. Bu nedenle, öğrencinin hedeflenen faydaları elde edebileceği ve ön bilgilerini kullanarak anlayabileceği, temel düzeyde anlaşılır metinlerin seçilmesi gereklidir.

Sadeleştirilmiş metinler, tıpkı orijinal metinler gibi hem olumlu hem de olumsuz yorumlar alabilir. Ancak, Krashen'in anlaşılabilir girdi hipotezi, bu tür uyarlanmış/basitleştirilmiş metinleri dil öğrenimi açısından çok değerli kılar. Bu teoriye göre, bir öğrenci bir dili doğal bir sırayla edinebilir ve bu büyüme, girdinin öğrencinin mevcut dilsel yeterlilik seviyesinden biraz daha fazlasını içermesiyle gerçekleşir. Bilgi işlendiğinde ve ezberlendiğinde, öğrenen kişi dilbilgisi, biçimbilim ve anlambilim gibi dilin gerekli unsurlarıyla karşılaşarak ilerleme kaydeder (Crossley'den akt. Kınay, 2015: 61).

Uyarlanmış veya basitleştirilmiş metinler oluştururken, zor ve kapsamlı ifadeleri öğrencilerin seviyesine uygun hale getirmeliyiz. Türkçe sondan eklemeli bir dil olduğu için, eklerin kattığı anlamlar veya kelime türetme anlamlarını bilmeyen bireyler metni anlamakta zorlanırlar. Bu problemi çözmek için metnin anlam bütünlüğünü bozmadan uyarlama/sadeleştirme yapılır.

2.3. Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (D-AOBM)

Diller için Ortak Avrupa Referans Çerçevesi (CEFRM), dil öğrenimi, öğretimi ve değerlendirmesine yönelik standart bir temel sunmak amacıyla oluşturulmuştur. Bu çerçeve, Avrupa Konseyi'nin herkesin yüksek kaliteli, kapsayıcı eğitime erişimini sağlama çabalarının bir parçasıdır. İlk olarak 2018 yılında "D-AOBM yeni bir cilt olarak İngilizce ve Fransızca çevrimiçi yayınlanan D-AOBM'nin bu versiyonu, 2001 yılında kitap olarak yayınlanan ve şu anda 40 dilde erişilebilen orijinal D-AOBM'yi genişletmekte ve güncellemektedir.

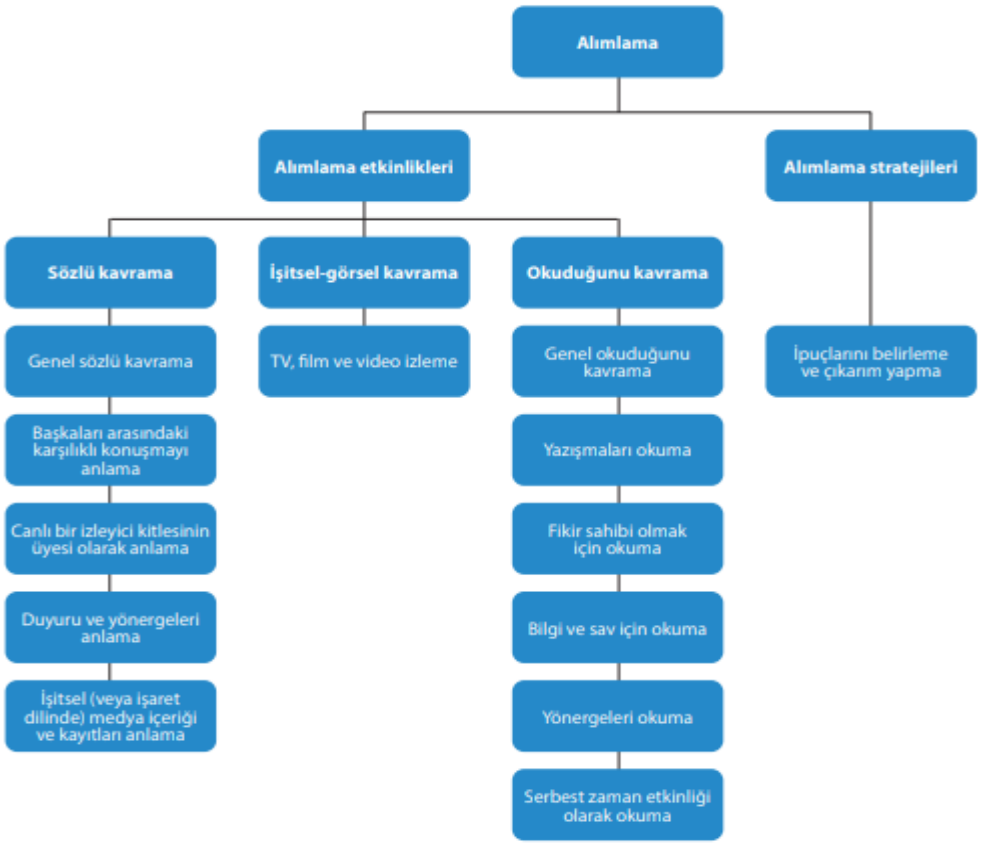

Şekil 1. D-AOBM'ye göre alımlama etkinlikleri ve stratejileri

Alımlama, iletilen anlamın bir temsilini ve bu anlamın altında yatan iletişimsel niyete ilişkin bir varsayım oluşturma amacına uygun görülen şemaları etkinleştirmeyi içeren girdiyi almayı ve işlemeyi gerektirir. Gelen ortak metinsel ve bağlamsal ipuçları,

aktif şemaya "uyup uymadıklarını" veya alternatif bir varsayımın gerekli olup olmadığını belirlemek için analiz edilir. "Görsel alım" faaliyetlerinde, kullanıcı bir veya daha fazla kişi tarafından oluşturulan metinsel ve işaret dili mesajlarını alır ve işler.

Bu bölümde çalışmanın konusuna uygun olması bakımından sadece Genel Okuduğunu Kavrama ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi 'ne göre A2 seviyesi tanımı şu şekildedir: Kişisel, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre ile ilgili konularda sık kullanılan ifadeleri/deyimleri ve cümleleri anlayabilir. Bilinen, alışılmış konular ilgili doğrudan bilgi alışverişi söz konusu olduğunda basit düzeyde iletişim kurabilir. Geçmişi, eğitimi, çevresi ve gereksinimleri hakkında bilgi verebilir ve anlık gereksinimlerini karşılayabilir (anadolu.edu.tr). Bu tanıma göre A2 seviyesindeki bir öğrenciden okuduğunu anlaması beklenen davranışlar şöyledir:

Genel okuduğunu kavrama: Günlük dilde veya işle ilgili dilde sıkça kullanılan ve somut türlerde tanınabilir temaları ele alan kısa, karmaşık olmayan metinleri kavrayabilir. Bazıları, dünya çapında yaygın kelime dağarcığı öğeleri olan yüksek frekanslı kelimeler içeren kısa ve kolay metinleri anlayabilir.

Yazışmaları okuma: Yazarın ortak konuları (arkadaşlar ve akrabalar gibi) tartıştığı veya sorguladığı temel bir kişisel mektubu, e-postayı veya reklamı anlayabilir. Bilinen konularla ilgili temel rutin mektup veya faks formatlarını (sorgulama, sipariş ve onay mektupları gibi) anlayabilir. Kısa ve basit şahsi yazışmaları kavrayabilir.

Düşünce edinmek için okuma: Reklamlar, broşürler, menüler, kaynak listeleri ve çizelgelerin tümü kesin ve öngörülebilir bilgileri bilebilir. Listelerdeki belirli bilgileri keşfedebilir ve ayrıt edebilir (örneğin, hizmetleri veya satıcıları bulmak için bir telefon rehberini kullanmak). Sokaklar, lokantalar ve tren istasyonları gibi kamusal alanlardaki genel işaret ve ilanların yanı sıra yol tarifleri, talimatlar ve tehlike uyarıları gibi metinlerini kavrayabilir.

Bilgi ve sav için okuma: Sade bir dil kullanıldığında, bireyler mekânlar, günlük yaşam ve kültür hakkındaki literatürü kavrayabilir. Bir şehrin başlıca turistik yerleri gibi grafik broşürlerde ve haritalarda sunulan bilgileri hızlı bir şekilde anlayabilir. Spor ya da ünlüler gibi kişisel ilgi alanlarıyla ilgili kısa haberlerin ana temalarını kavrayabilir. Ayrıca, dil anlaşılır olduğu ve beklenmedik ayrıntılar olmadığı sürece, konularıyla ilgili kısa, gerçeklere dayalı bir özeti veya raporu da anlayabilir. Kısa bir reklamda veya gönderide bireylerin kendileri hakkında söylediklerinin çoğunu ve başkaları hakkında hayranlık duydukları şeyleri kavrayabilir.

Yönergeleri okuma: Sade bir dille yazılmış güvenlik talimatlarını ve kurallarını anlayabilir. Yeni teknolojilerin kurulumu veya umumi telefonlar gibi öğeler için basit talimatlar gibi kısa, adım adım resimli talimatları anlayabilir. Gösterilen ve sürekli olmayan temel talimatları kolayca kavrayabilirler. Reçete broşürlerindeki temel talimatları (“ Öğün öncesi alın!” veya “ Araç kullanacaksanız alma!” gibi) yerine getirebilir; basit yemek tariflerini uygular ve önemli işlemleri takip edebilir.

Serbest zaman etkinliği olarak okuma**:** Yaygın olarak kullanılan kelimeler kullanılarak günlük İngilizce ile yazılmış kısa, karmaşık olmayan hikâyeleri ve karikatürleri anlayabilir. Belirli, günlük konularla ilgili kısa dergi makalelerinin veya rehber girişlerinin temel temalarını anlayabilir. Basit bir dille yazılmış kısa hikâyeleri ve insanların hayatlarına dair betimlemeleri okuyabilir. Resimli bir masalda neler olduğuna ve karakterlerin neye benzediğine dair bir izlenim yaratabilir. Kısa ünlü betimlemelerindeki malzemenin çoğunu anlayabilir. Öngörülebilir olaylar (Akademi Ödülleri gibi) hakkında sade ve açık bir dille yazılmış kısa parçaların ana temalarını anlayabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örneklemi, veri toplama araçları, verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

3.1 Çalışmanın Deseni

" *Uluğ Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Efsaneleri 1"* adlı kitapta geçen efsanelerden 12 tanesini A2 seviyesine uyarlama yapma amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılacaktır. Doküman incelemesi yazılı materyallerin analiz edilmesine yönelik bir incelemedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu nedenle seçili efsaneler incelenip Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına göre A2 seviyesinde yeniden değiştirim ve uyarlama tekniği ile metinler yeniden oluşturulacaktır.

3.2 Araştırmada Uyarlanan Eserler

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen ve öğretenlere yönelik A2 seviyesinde metinler oluşturarak alana katkı sağlamak amaçlanmıştır. Konu bütünlüğü oluşturulması için *Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Efsaneleri 1 (Selçuk Silsüpür, Ankara, Sinova Yayıncılık, 1. Baskı Eylül, 2019) a*dlı kitap seçilmiş Kitapta Anadolu'da çok bilinen *Kız Kulesi, Akdamar, Hıdrellez* efsaneleri A2 seviyesine göre uyarlanmıştır.

Efsaneler sözlü aktarım olması nedeniyle dilden dile geçerken söyleyiş farklılıkları, düzensiz anlatımlar, eksiltili cümleler; yüklemlerin metnin anlam bütünlüğüne uygun olmayan fiil çekimleri veya ek eylem yanlışlığı/eksikliği gibi birçok anlamsal ve yapısal düzeyde bozukluklar içermektedir. Bu nedenle seçilen efsaneler anlam bütünlüğü bozulmadan yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca efsaneler kültürümüze en iyi yansıtan ürünler olması da metin seçiminde göz önünde bulundurulmuştur. Bu çalışmayla Türk dilinin ve

kültürün öğretilmesinde, Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanına yardımcı olması için ek metinler oluşturulmuştur.

3.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmada uyarlamak üzere *Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Efsaneleri 1 (Selçuk Silsüpür, Ankara, Sinova Yayıncılık, 2. Baskı Şubat 2020)* adlı kitabındaki 12 efsane belirlenmiştir. Öncelikle Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninde bulunan A2 seviyesinde okuma ve okuduğunu anlama, dil bilgisi kazanımları tespit edilmiş.

Çalışmada öncelikle Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninde bulunan A2 seviyesinde okuma ve okuduğunu anlama, dil bilgisi kazanımları tespit edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında yapılmış tez, makale, bildiriler, uyarlama yapılan metinler ve bilimsel içerikli kitaplar incelenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmada belirlenen 12 efsanenin sadeleştirmesi için Avrupa Ortak Çerçeve Metninde belirlenen A2 seviyesine uygun hedef kazanımlar, söz varlığı ve dil bilgisi konuları esas alınmıştır.

Uyarlama/değiştirme ile hedef kitleye, A2 düzeyinde metinler tekrardan oluşturulmuştur. Tüm bu süreçte, uyarlama yapılan metinler iki alan uzmanına gönderilerek görüşleri alınmış; dönütler ışığında metinler yeniden düzenlenmiştir.

Veri analizinde uygulanan işlemler şöyledir:

- Metnin özünde olan kültürel değerler korunmuştur.
- Hedef kitlenin A1 seviyesindeki kazanımları pekiştirmesi maksadıyla A2'ye uyarlama yapılırken A1 seviyesinden kazanımlara da yer verilmiştir.

- Fiilimsili, birleşik ve bağlı cümleler basit cümle yapılarına getirilmiştir.
- Zarf fiil ile bağlanan cümleler ikiye bölünmüştür.
- Genellikle yüklemlerde zaman kayması diğer bir deyişle biçimce geniş zaman ile çekimlenmiş ama anlam olarak geçmiş zamanı kasteden yapılar, geçmiş zaman çekimleri yapılarak kastedilen zamanla cümledeki biçimce olan zaman aynı hale getirilmiştir.
- Seviye üstü kelimeler A2 seviyesine uygun olan eş anlamları ile değiştirilmiştir.
- Anlamca olumlu olan cümleler içerisindeki birden fazla olumsuz anlamlar içermesi nedeniyle bu tarz cümlelerde biçim olarak anlamlı hale getirilmiştir.
- Yüklemin yerine göre devrik yapılı olanlar kurallı cümle haline getirilmiştir.
- Noktalama işaretlerine dikkat edilmiş ve özellikle kavranması için noktalı virgül (;) kullanımına özen gösterilmiştir.
- Seviyeye uygun olmayan kelimeler cümleden çıkartılmıştır.
- Olayların oluş sırasına göre bazı cümlelerin yerleri değiştirilmiştir.
- Yazım kurallarına göre yapılan yanlışlıklar düzenlenmiştir.
- Son olarak efsaneler daha çok sözlü bir anlatım olması ve kulaktan kulağa aktarılırken söyleyiş biçimlerinde değişimler veya halk ağzı ile hiçbir kurala uyulmadan gelişigüzel anlatımları fazlasıyla barındırmaktadır. Uyarlama/değiştirme yapılırken cümleler dil bilgisi ve sözdizimi bakımından kurallı hale getirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde *Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Efsaneleri 1 (Selçuk Silsüpür, Ankara, Sinova Yayıncılık, 2. Baskı Şubat 2020)* adlı kitaptan seçilen Kız Kulesi, Akdamar ve Hıdrellez efsaneleri A2 seviyesinde metin uyarlama/değiştirimi ile yeniden oluşturulmuştur. Metinlerin dil bilgisine ve cümle yapılarına dikkat edilerek cümlelerde; genişletme, daraltma, silme, eksiltme/çıkartma, değiştirme, sadeleştirme yapılıp anlam düzeyine uygun bulunduysa sözcük ve cümle korunmuştur. Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (D-AOBM) kazanımlarına göre değerlendirme yapılmıştır.

Seçilen efsaneler Anadolu'da çok bilindik bir efsane olmasıyla dikkat çekmiştir. Ne var ki sözlü olarak anlatılması cümle kurulurken anlatıcının kendi üslubuna göre cümle yapıları oluşmuş. Ayrıca bazı cümleler çok uzun bir şekilde oluşturulduğu için karmaşık hale gelmiştir. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde uyarlama yapılan efsanelerin cümleleri yapı bakımından incelenmiş ve yapıları tespit edilmiştir. Uyarlama çalışması yapılırken A2 seviyesinde bu cümleler yapı bakımından metnin bağlamına göre düzenlenmiştir.

4.1. Kız Kulesi Efsanesi (Özgün Metin)

Kızkulesi Adası, Kubadabad Saltanat kentinin haremliğiymiş. Ada'da çevresi sularla çevrili bir kale ile birbirinden güzel köşklerin ortasında yükselen bir kule varmış. İşte bu kulede cariyeleri ile birlikte Selçuklu Sultanı'nın güzeller güzeli biricik kızı yaşarmış.

Sultan, düşünde (başka bir rivayete göre falında) sevgili kızının yılan sokması sonucu öleceğini görmüş. Yaptırdığı kalenin içerisindeki kuleye kızını bu yüzden kapatmış. Öyle ki kuleye yılan girmesin diye beton borularla Anasmaslar'dan Adaya su ve süt akıtılmış. Böylece yıllar yılları kovalamış ve günlerden bir gün güzel Sultan ateşlere

düşüp hastalanmış. Ülkenin en ünlü hekimleri zor bulmuşlar devasını. Sevgili Sultan yeniden sağlığına, mutluluğuna kavuşmuş. İyileşmesini kutlamak için armağanlar yağmaya başlamış kuleye. Yaşlı bir köylü kadında bir sepet üzüm getirmiş. Meğer üzümlerin içinde bir küçük yılan varmış. Yılan o gece uykuya dalan güzel Sultanı sokup öldürmüş.

4.1.1. Kız Kulesi Efsanesi Cümle Yapıları

Efsane, 3 isim ve 10 fiil olmak üzere 13 cümleden oluşmaktadır. Cümle yapıları Şekil 2'de gösterilmiştir.

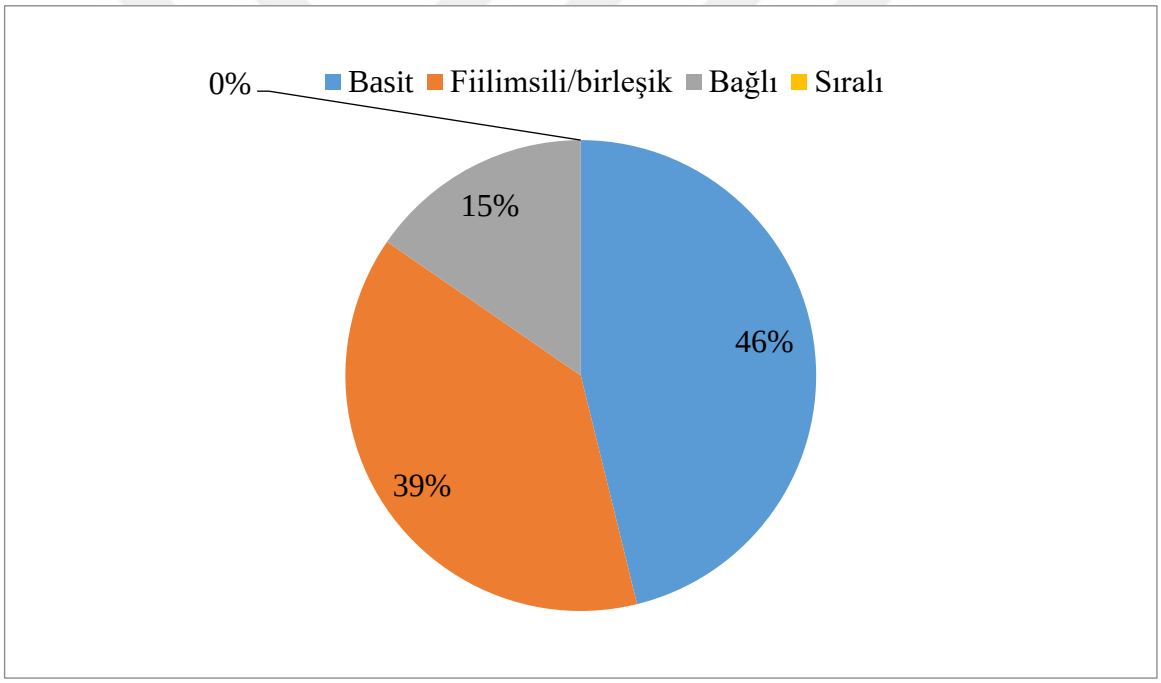

Şekil 2. Kız Kulesi efsanesi cümle yapıları

Şekil 2'ye göre metinde cümle yapısı bakımından basit ve fiilimsili/birleşik yapılı cümlelerin çok olduğu, sıralı cümlenin hiç olmadığı görülmektedir.

4.1.2. Kız Kulesi Efsanesi A2 Seviyesinde Uyarlanması

Tablo 1

Kız Kulesi efsanesi uyarlanması

Cümle Numarası	Özgün cümle	Yapılan Düzenleme	Uyarlanmış Cümle
1	Kızkulesi Adası, Kubadabad Saltanat kentinin haremliğiymiş.	Saltanat kelimesi yerine sultan kelimesi kullanılmıştır. Sultan, yönetici anlamında ve o dönem için yöneticilerin ünvanıdır.	Kubadabad şehrinin sultanı ve ailesi Kızkulesi Adası'nda yaşıyorlarmış.
2	Ada'da çevresi sularla çevrili bir kale ile birbirinden güzel köşklerin ortasında yükselen bir kule varmış.	" Çevresi sularla çevrili " çevresi çevreli şeklinde olması anlamda karışıklık olmaması için "çevre" yerine "etraf" kelimesi ile değiştirim yapılmıştır.	Ada da etrafı suyla çevrili bir kale ile güzel köşklerin ortasında yüksek bir kule varmış.
3	İşte bu kulede cariyeleri ile birlikte Selçuklu Sultanı'nın güzeller güzeli biricik kızı yaşarmış.	"Cariyeleri" kelimesi yerine "hizmetçileri" getirilmiştir.	İşte bu kulede hizmetçileri ile birlikte Selçuklu Sultanı'nın güzeller güzeli biricik kızı yaşarmış.
4	Sultan, düşünde (başka bir rivayete göre falında) sevgili kızının yılan sokması sonucu öleceğini görmüş.	Yay ayraç "( )" işaretlerine yerine kısa çizgi getirilmiştir. Amaç kısa çizginin görevinin öğrenilmesi ve yazım kurallarına uygun olduğu içindir.	Sultan, düşünde - başka bir rivayete göre falında- sevgili kızının yılan sokması sonucu öleceğini görmüş.
5	Yaptırdığı kalenin içerisindeki kuleye kızını bu yüzden kapatmış.	Cümlenin öncesinde bilgi verilmesi ve "bu yüzden" ifadesi yerine cümle amaç sonuç şeklinde oluşturularak anlaşılması	Kızını yılandan korumak için kalenin

Tablo 1'in devamı

		basitleştirilmiştir.	içerisindeki kuleye kızını kapatmış.
6	Öyle ki kuleye yılan girmesin diye beton borularla Anasmaslar'dan Adaya su ve süt akıtılmış.	"Anasmas" kelimesi TDK sözlüğünde yer almadığı gibi belirli bir anlamı yoktur. Sadece Bizans döneminde kale, kule gibi anlamlarına gelmektedir. Anlam bütünlüğü bozmadığı için bu kelime çıkartılmıştır.	Öyle ki kuleye yılan girmesin diye beton borularla adaya su ve süt akıtılmış.
7	Böylece yıllar yılları kovalamış ve günlerden bir gün güzel Sultan ateşlere düşüp hastalanmış.	Efsanede "Sultan" yöneticinin adı olması ve kızına da sultan denmesi karışıklığa yol açacağı için kızına "sultanın kızı" ismi verilmiştir. "ateşlere düşüp hastalanmış" ifadeleri yanlış anlamalara yol açacağı ve zarf fiil ile bağlanması nedeniyle hikâyenin anlamına bağlı kalmak için "çok hastalanmış" şeklinde düzenlenmiştir.	Böylece yıllar yılları kovalamış ve günlerden bir gün Sultan'ın güzel kızı çok hastalanmış.
8	Ülkenin en ünlü hekimleri zor bulmuşlar devasını.	Yüklem sona getirilerek devrik cümle kurallı hale getirilmiştir ve basit bir şekilde anlaşılması için açıklamaya gidilmiştir. Genişletme yapılmıştır.	Ülkenin en ünlü hekimleri hastalığın devasını zor da olsa bulmuşlar.
9	Sevgili Sultan yeniden sağlığına, mutluluğuna kavuşmuş.	Efsanede "Sultan" yöneticinin adı olması ve kızına da sultan denmesi karışıklığa yol açacağı için kızına "sultanın kızı" ismi verilmiştir.	Sultan'ın sevgili kızı yeniden sağlığına, mutluluğuna kavuşmuş.
10	İyileşmesini kutlamak için armağanlar yağmaya başlamış kuleye.	"yağmaya" kelimesi mecaz anlamda olması nedeniyle çıkarılmıştır. Armağanların kim tarafından gönderildiği belirsizliğini gidermek için efsanenin anlam bütünlüğü dikkate alınarak "halk" kelimesi eklenmiştir. Ayrıca yüklem sona getirilerek devrik cümle kurallı hale getirilmiştir.	İyileşmesini kutlamak için halk kuleye armağanlar göndermeye başlamış.
11	Yaşlı bir köylü kadında bir sepet üzüm getirmiş.	"Yaşlı bir" ifadesi "kadın" ismin sıfatı olduğu için "köylü" kelimesi ile yer değiştirilerek anlatım	Köylü yaşlı bir kadın da bir sepet üzüm

Tablo 1'in devamı

		bozukluğu giderilmiştir. " kadında" kelimesinde "da" ek değil bağlaç olduğu için ayrı yazılmıştır.	getirmiş.
12	Meğer üzümlerin içinde bir küçük yılan varmış.	" bir küçük yılan" bölümü anlatım bozukluğundan dolayı "küçük bir yılan" şeklinde düzenlenmiştir.	Meğer üzümlerin içinde küçük bir yılan varmış.
13	Yılan o gece uykuya dalan güzel Sultanı sokup öldürmüş.	Cümle, zarf fiil eki çıkartılarak ikiye ayrılmıştır. "o gece" ifadesinde sıfat olan " o" ön bir bilgi verilmediği için kaldırılmıştır. "Yılan sokması" basit bir şekilde algılanabilmesi "zehirlenmiş" ifadesi cümleye eklenmiştir.	Yılan, gece uykuya dalan Sultan'ın güzel kızını sokmuş. Sultan'ın kızı zehirlenmiş ve ölmüş.

4.1.3. Kız Kulesi (Uyarlanmış Metin)

Kubadabad şehrinin sultanı ve ailesi Kızkulesi Adası'nda yaşıyorlarmış. Ada da etrafı suyla çevrili bir kale ile güzel köşklerin ortasında yüksek bir kule varmış. İşte bu kulede hizmetçileri ile birlikte Selçuklu Sultanı'nın güzeller güzeli biricik kızı yaşarmış.

Sultan, düşünde -başka bir rivayete göre falında- sevgili kızının yılan sokması sonucu öleceğini görmüş. Kızını yılandan korumak için kalenin içerisindeki kuleye kızını kapatmış. Öyle ki kuleye yılan girmesin diye beton borularla adaya su ve süt akıtılmış. Böylece yıllar yılları kovalamış ve günlerden bir gün Sultan'ın güzel kızı çok hastalanmış. Ülkenin en ünlü hekimleri hastalığın devasını zor da olsa bulmuşlar. Sultan'ın sevgili kızı yeniden sağlığına, mutluluğuna kavuşmuş.

İyileşmesini kutlamak için halk kuleye armağanlar göndermeye başlamış. Köylü yaşlı bir kadın da bir sepet üzüm getirmiş. Meğer üzümlerin içinde küçük bir yılan varmış. Yılan, gece uykuya dalan Sultan'ın güzel kızını sokmuş. Sultan'ın kızı zehirlenmiş ve ölmüş.

4.2. Akdamar Efsanesi (Özgün Metin)

Van Gölü'nün güneydoğusunda yer alan, uzunluğu 1,5 km, genişliği 0,5 km olan Akdamar Adası'nın ismiyle ilgili şöyle bir efsane anlatılır:

Çok eskiden Van'da bir Keşiş yaşamaktaymış. Bu Keşiş'ın dünyalar güzeli bir kızı varmış. Kız o kadar güzelmiş ki onu bir gören bin gönülden vurulurmuş. Bu güzel kızın ismi de "Tamara" imiş. Bütün Vanlı delikanlılar Tamara'nın peşinde dolana dursunlar, o, gönlünü yiğit mi yiğit, yakışıklı mı yakışıklı bir Türk gencine kaptırır. İki sevgili gizli gizli buluşurlar. Bu buluşmalar bir süre devam eder. Sonunda iki gencin aşkını Van'da duymayan kalmaz. Keşiş, kızını bu sevdadan vazgeçirmek için ne kadar uğraşırsa uğraşsın başaramaz. Tek çare, kızını Van'dan uzaklaştırmaktır.

Van Gölü'nün en büyük adası olan Akdamar Adası'nda bir kilise yaptırıp, kalan ömrünü kızıyla beraber bu adada geçirmeye karar verir. Seven iki kalbi birbirinden ayırmak mümkün mü? Tamara ile Türk gencinin aşkları o kadar yüce, o kadar engel tanımaz ki! Keşiş'in Tamara'yı adaya hapsetmesi de fayda vermez. İki genç anlaşırlar. Delikanlı, her gece kıyıdan yüzerek adaya çıkacaktır. Bu arada Tamara da sevgilisine adayı bulabilmesi için fenerle işaret verecek, ona yardımcı olacaktır. Dedikleri gibi yaparlar. Delikanlı, yaz demez, kış demez, fırtınaya, dalgaya aldırmaz, her gece yüzerek adaya çıkar. Sabaha kadar Tamara ile birlikte olurlar. Gün ışımadan da tekrar yüzerek geri döner.

Bir zaman sonra Keşiş, iki gencin buluştuklarını öğrenir. Bir gece, kızın bıraktığı işaret fenerinin yerini değiştirir. Feneri, keskin ve sivri kayalıkların bulunduğu bir tarafa bırakır. Tamara da delikanlı da kurulan tuzaktan habersizdirler. Delikanlı her zaman olduğu gibi yine kıyıdan suya girer, adadan görünen ışığa doğru yüzmeye başlar. Şanssızlık bu ya o gece hem çok karanlık, göl de aşırı dalgalıdır. Delikanlı yüzer, yüzer, yüzer... Kollarında derman tükenir. Işığa doğru yüzdükçe ışık uzaklaşır sanki. Dalgalar daha da kudurur. Kuvvetli bir dalga, gücü tükenen delikanlıyı yükselttiği gibi sivri ve keskin kayalara çarpar. Her tarafı parça parça olan delikanlı gölün karanlık sularına gömülürken; "Ah Tamara, Ah Tamara!" feryatları, kayalıklardan yankılanarak Tamara'ya

kadar ulaşır. "Artık Tamara'ya dur olur mu?" O da gözünü kırpmadan kendisini azgın dalgaların kucağına bırakır ve kaybolur. Böylece, yaşarken bir araya gelmeleri engellenen iki genç, sonsuza kadar sürecek beraberliklerine, Van Gölü'nün lacivert sularının derinliklerini mekân seçerler. Bu acıklı sonun yaşandığı adanın ismi de o günden sonra "Ah Tamara"nın değiştirilmesiyle ile "Akdamar" olur.

4.2.1. Akdamar Efsanesi Cümle yapıları

Efsane, 5 isim ve 33 fiili olmak üzere 38 cümleden oluşmaktadır. Cümle yapıları Şekil 3'de gösterilmiştir.

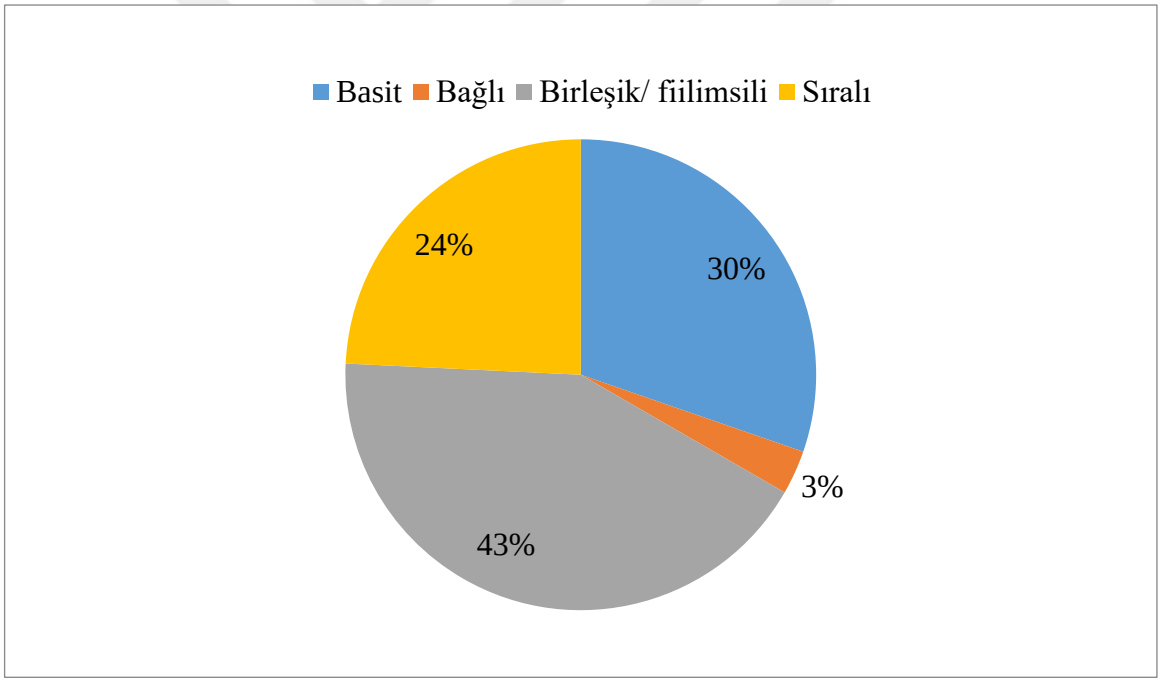

Şekil 3. Akdamar efsanesi cümle yapıları

4.2.2. Akdamar Efsanesi A2 Seviyesine Uyarlanması

Tablo 2

Akdamar efsanesi uyarlanması

Cümle Numarası	Özgün cümle	Yapılan Düzenleme	Uyarlanmış Cümle
1	Van Gölü'nün güneydoğusunda yer alan, uzunluğu 1,5 km, genişliği 0,5 km olan Akdamar Adası'nın ismiyle ilgili şöyle bir efsane anlatılır:	Akdamar Adası ile ilgili coğrafi bilgiler basit cümlelere bölünerek anlaşılması kolaylaştırılmıştır.	Akdamar Adası Van Gölü'nün güneydoğusunda yer alır. Adanın uzunluğu 1,5 km, genişliği ise beş yüz metredir. Akdamar Adası ile ilgili şöyle bir efsane anlatılır:
2	Çok eskiden Van'da bir Keşiş yaşamaktaymış.	Yüklem geniş zamanın rivayeti şeklinde "yaşarmış" çekimlenmiştir.	Çok eskiden Van'da bir Keşiş yaşarmış.
3	Bu Keşiş'ın dünyalar güzeli bir kızı varmış.	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Bu Keşiş'ın dünyalar güzeli bir kızı varmış .
4	Kız o kadar güzelmiş ki onu bir gören bin gönülden vurulurmuş.	"bin gönülden vurulurmuş" ifadesi soyut olduğu için yerine "anında âşık olurmuş" ile değiştirilmiştir. Abartma anlamı cümlenin başında " o kadar güzelmiş ki" diye başladığından cümledeki anlamda abartma söz sanatı devamında korunmuştur. "bir" kelimesi de anlatım bozukluğu olmaması için cümleden çıkartılmıştır.	Kız o kadar güzelmiş ki onu gören anında âşık olurmuş.
5	Bu güzel kızın ismi de "Tamara" imiş.	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Bu güzel kızın ismi de "Tamara" imiş.

Tablo 2’nin devamı

6	Bütün Vanlı delikanlılar Tamara'nın peşinde dolana dursunlar, o, gönlünü yiğit mi yiğit, yakışıklı mı yakışıklı bir Türk gencine kaptırır.	Öncelikle cümle ikiye ayrılarak basit hale getirilmiştir. İlk cümle devamına uygun olacak şekilde yeniden oluşturulmuştur. “ Gönlünü kaptırmak” deyimi anlam özelliğini koruması için kelimeler yan yana yazılmıştır.	Vanlı delikanlılar Tamara’ya âşık olmuşlar. Ama Tamara; yiğit mi yiğit, yakışıklı mı yakışıklı bir Türk gencine gönlünü kaptırmış .
7	İki sevgili gizli gizli buluşurlar.	Metin efsane olduğu için yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiş ve “ buluşmaya başlamışlar” şeklinde oluşturulmuştur. Geçmiş zamanda yaşanılan olaylar geniş zaman çekimleriyle anlatılsa da fiillerde zaman kayması B2 seviyesinde olduğu için geçmiş zaman ile çekim yapılmıştır.	İki sevgili gizli gizli buluşmaya başlamışlar.
8	Bu buluşmalar bir süre devam eder.	Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Bu buluşmalar bir süre devam etmiş.
9	Sonunda iki gencin aşkını Van'da duymayan kalmaz.	Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir. Cümlenin biçimce olumsuz anlamca olumlu olması bir anlam karışıklığına yol açabileceği için cümle biçim ve anlam olarak olumlu hale getirilmiştir.	Sonunda iki gencin aşkını Van'daki herkes duymuş.
10	Keşiş, kızını bu sevdadan vazgeçirmek için ne kadar uğraşırsa uğraşsın başaramaz.	Cümle amaç sonuç ve koşul sonuç içermesi nedeniyle basit bir anlatım olması için cümleden koşul anlamı çıkartılmıştır. Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Keşiş, kızını bu sevdadan vazgeçirmek için çok uğraşmış ama başaramamış.
11	Tek çare, kızını Van'dan uzaklaştırmaktır.	Önceki cümle ile anlam bütünlüğünü devam ettirmek için cümle düzenlenmiştir.	Son çare olarak kızını Van’dan uzaklaştırmaya karar vermiş.

Tablo 2’nin devamı

12	Van Gölü'nün en büyük adası olan Akdamar Adası'nda bir kilise yaptırıp, kalan ömrünü kızıyla beraber bu adada geçirmeye karar verir.	Zarf fiiller konusu B2 seviyesi olduğu için cümleden çıkartılmış ve cümle ikiye bölünmüştür. İlk cümleye eylemi yapan belli olması için özne olan “Keşiş” kelimesi eklenmiştir. “ karar vermek” birleşik fiili bir önceki cümlede kullanıldığı için cümleden çıkartılmıştır. İkinci cümle anlama uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.	Van Gölü’nün en büyük adası olan Akdamar Adası’nda bir kilise yaptırmış. Kızıyla beraber bu adada yaşamaya başlamış.
13	Seven iki kalbi birbirinden ayırmak mümkün mü?	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Seven iki kalbi birbirinden ayırmak mümkün mü?
14	Tamara ile Türk gencinin aşkları o kadar yüce, o kadar engel tanımaz ki!	“yüce” kelimesi büyük anlamına gelecek şekilde olması nedeniyle “büyük” kelimesi ile değiştirilmiştir. “O kadar engel tanımaz ki!” bu bölüm basit bir şekilde anlaşılması için açıklanmıştır. Anlam bütünlüğü için 14. cümle ile 15. cümlenin yerleri değiştirilmiştir.	Keşiş’in Tamara’yı adaya hapsetmesi de işe yaramamış.
15	Keşiş’in Tamara'yı adaya hapsetmesi de fayda vermez.	Yüklemin olumsuz olması ve “fayda” kelimesinin olumlu bir anlamı olması nedeniyle anlam karışıklığına yol açabilir.A2 seviyesinde daha basit ve anlaşılır olması “fayda vermez” cümeleden çıkartılıp yerlerine “işe yaramamış” eklenmiştir.	Tamara ile Türk gencini aşkı çok büyük olduğu için hiçbir engel onları durduramamış.
16	İki genç anlaşırlar.	Özne ve yüklem arasındaki ilişkinin daha iyi kavranması için “ birbirleriyle” eklenmiştir. Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	İki genç birbirleriyle anlaşmışlar.
17	Delikanlı, her gece kıyıdan yüzerek adaya çıkacaktır.	“kıyıdan yüzerek” ifadesi anlaşılır olması için değiştirilmiştir.	Delikanlı, her gece gölden yüzerek adaya gidecektir.

Tablo 2’nin devamı

18	Bu arada Tamara da sevgilisine adayı bulabilmesi için fenerle işaret verecek, ona yardımcı olacaktır.	"Ona yardımcı olacaktır" yerine "ona yardım edecektir" kullanarak daha basit ve anlaşılır bir ifade kullandı.	Bu arada Tamara, sevgilisine adayı bulabilmesi için fenerle işaret verecek ve ona yardım edecektir.
19	Dedikleri gibi yaparlar.	Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Dedikleri gibi yapmışlar.
20	Delikanlı, yaz demez, kış demez, fırtınaya, dalgaya aldırmaz, her gece yüzerek adaya çıkar.	“demez” kelimesinde biri çıkartıldı. Bu kelimenin ortak olarak kullanıldığını öğrenci sezmesi beklenir.	Delikanlı; yaz, kış demeden fırtınaya, dalgalara aldırmadan her gece yüzerek adaya gider.
21	Sabaha kadar Tamara ile birlikte olurlar.	“Birlikte olurlar" yerine "birlikte vakit geçirir" kullanarak daha basit ve genel bir ifadeyle anlaşılmasını sağlandı.	Sabaha kadar Tamara ile birlikte vakit geçirirler.
22	Gün ışımadan da tekrar yüzerek geri döner.	"Gün ışımadan" yerine "gün doğmadan" kullanılarak anlaşılması basitleştirilmiştir.	Gün doğmadan tekrar yüzerek geri dönermiş.
23	Bir zaman sonra Keşiş, iki gencin buluştuklarını öğrenir.	“zaman” kelimesi genel bir anlam katması ne deniyle yerine “süre” kelimesi getirilerek belirli bir zaman anlamı katılmıştır. Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Bir süre sonra Keşiş, iki gencin buluştuklarını öğrenmiş.
24	Bir gece, kızın bıraktığı işaret fenerinin yerini değiştirir.	Yüklem ek eylemin geçmiş zamanı ile çekimlenmiştir.	Bir gece, kızın bıraktığı işaret fenerinin yerini değiştirmiş.
25	Feneri, keskin ve sivri kayalıkların bulunduğu bir tarafa bırakır.	“taraf” kelimesi yerine “yer” kelimesi ile değişitirilmiştir. Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Feneri, keskin ve sivri kayalıkların olduğu bir yere koymuş.
26	Tamara da delikanlı da kurulan tuzaktan habersizdirler.	“habersizler” ifadesi yüklemin duyulan geçmiş zamana uygun olması için düzenlenmiştir.	Tamara da delikanlı da kurulan tuzaktan

Tablo 2'nin devamı

			haberleri yokmuş.
27	Delikanlı her zaman olduğu gibi yine kıyıdan suya girer, adadan görünen ışığa doğru yüzmeye başlar.	"Her zaman" ifadesi metnin bağlamında "gece" anlamına geldiği için değiştirilmiştir. Yüklemler duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir	Delikanlı her gece olduğu gibi kıyıdan suya girmiş ve adadan görünen ışığa doğru yüzmeye başlamış.
28	Şanssızlık bu ya o gece hem çok karanlık, göl de aşırı dalgalıdır.	"şansızlık bu ya" ifadesinden sonra virgül kullanılmış, bu bölümün cümleye kattığı anlam ayrıca belirtilmesi sağlanmıştır. Bağlaç olan "…..hem …. hem de….." şeklinde aslına uygun olarak düzenlenmiştir. Yüklemler duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Şanssızlık bu ya, o gece hem çok karanlık hem de göl çok dalgalıymış
29	Delikanlı yüzer, yüzer, yüzer...	Yüklemler duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir. Cümle yüklem ile bitirildiği için üç nokta kaldırılmıştır.	Delikanlı yüzmüş, yüzmüş, yüzmüş.
30	Kollarında derman tükenir.	"tükenir" ifadesi cümleye olumsuzluk katması için yazılmış ama biçim ve anlam olarak uygun düşmemiştir. Cümlenin biçim ve anlam olarak olumsuz hale getirilip basitleştirmek için "kalmamış" kelimesi getirilmiştir.	Kollarında derman kalmamış.
31	Işığa doğru yüzdükçe ışık uzaklaşır sanki.	Cümle kurallı hale getirilmiş Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Işığa doğru yüzdükçe sanki ışık uzaklaşıyormuş.
32	Dalgalar daha da kudurur.	Metnin bağlamına uygun olması için "giderek, artar" ifadeleri eklenmiştir. "kudurur" ifadesi gerçek anlamı da çağrıştıracağı için cümleden çıkartılmıştır. Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Dalgalar giderek daha da artmış.

Tablo 2’nin devamı

33	Kuvvetli bir dalga, gücü tükenen delikanlıyı yükselttiği gibi sivri ve keskin kayalara çarpar.	“yükselttiği” kelimesinden farklı anlamlar çıkmaması için “aldığı” şeklinde değiştirim yapılmıştır. Yüklem duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Kuvvetli bir dalga, gücü tükenen delikanlıyı aldığı gibi sivri ve keskin kayalara çarpmış.
34	Her tarafı parça parça olan delikanlı gölün karanlık sularına gömülürken; "Ah Tamara, Ah Tamara!" feryatları, kayalıklardan yankılanarak Tamara'ya kadar ulaşır.	Cümlede iki tane bağfiil olması nedeniyle ikiye bölünüp bağfiiller cümleden çıkartılmıştır. Bağfiiller A2 seviyesinin üstündedir. İkinci cümlede “kadar ulaşır” ifadeleri duymak yerine kullanıldığı için “duymuş” kelimesi ile değiştirilmiştir.	Her tarafı parça parça olan delikanlı gölün karanlık sularına gömülmüş. Delikanlının “Ah, Tamara, ah Tamara!” feryatları kayalıklardan yankılanmış ve Tamara duymuş.
35	"Artık Tamara'ya dur olur mu?"	“bunu” kelimesi eklenerek önceden verilen anlama bağlanıp devam ettirilmiştir. “dur olur mu?” ifadesi sözde soru cümlesi anlaşılır olması için “yerinde duramamış” şeklinde değiştirilmiştir.	Bunu duyan Tamara yerinde duramamış.
36	O da gözünü kırpmadan kendisini azgın dalgaların kucağına bırakır ve kaybolur.	“kaybolur” ifadesi genel bir anlam içermesi nedeniyle cümle anlamına uygun değildir. Bağlamda görünürlüğünü kaybetmeyi kastettiği için “gözden kaybolmuş” deyimi getirilmiştir. Genişletme yapılmıştır.	O da gözünü kırmadan kendisini azgın dalgaların kucağına bırakmış ve gözden kaybolmuş.
37	Böylece, yaşarken bir araya gelmeleri engellenen iki genç, sonsuza kadar sürecek beraberliklerine, Van Gölü'nün lacivert sularının derinliklerini mekân seçerler.	Özgün cümlede öznenin uzun tamlamadan oluşması ve devamında cümlenin uzun hale getirilmesiyle anlaşılması zorlaşmıştır. Öncelikle cümle ikiye ayrılmıştır. İki cümle de yeniden düzenlenmiştir.	İki âşık Van Gölü’nün lacivert sularının derinliklerinde beraber kaybolmuşlar. Böylece hayattayken bir

Tablo 2’nin devamı

			araya gelemeyen Tamara ve delikanlı sonsuza dek bir arada olmuşlar.
38	Bu acıklı sonun yaşandığı adanın ismi de o günden sonra "Ah Tamara”nın değiştirilmesiyle ile “Akdamar” olur.	Cümle basit bir şekilde anlaşılması için açıklamalar eklenmiştir. Özgün cümle ikiye bölünerek cümlelerde genişletme yapılmıştır.	“Ah Tamara” sözü zamanla değişmesiyle “Akdamar” diye söylenmiş. Bu acıklı sonun yaşandığı adanın ismi de o günden sonra “Akdamar” olmuş.

4.2.3. Akdamar Efsanesi (Uyarlanmış Metin)

Van Gölü'nün güneydoğusunda yer alan, uzunluğu 1,5 km, genişliği 0,5 km olan Akdamar Adası'nın ismiyle ilgili şöyle bir efsane anlatılır:

Çok eskiden Van'da bir Keşiş yaşamaktaymış. Bu Keşiş'ın dünyalar güzeli bir kızı varmış. Kız o kadar güzelmiş ki onu bir gören bin gönülden vurulurmuş. Bu güzel kızın ismi de "Tamara" imiş. Bütün Vanlı delikanlılar Tamara'nın peşinde dolana dursunlar, o, gönlünü yiğit mi yiğit, yakışıklı mı yakışıklı bir Türk gencine kaptırır. İki sevgili gizli gizli buluşurlar. Bu buluşmalar bir süre devam eder. Sonunda iki gencin aşkını Van'da duymayan kalmaz. Keşiş, kızını bu sevdadan vazgeçirmek için ne kadar uğraşırsa uğraşsın başaramaz. Tek çare, kızını Van'dan uzaklaştırmaktır.

Van Gölü'nün en büyük adası olan Akdamar Adası'nda bir kilise yaptırıp, kalan ömrünü kızıyla beraber bu adada geçirmeye karar verir. Seven iki kalbi birbirinden ayırmak mümkün mü? Tamara ile Türk gencinin aşkları o kadar yüce, o kadar engel tanımaz ki! Keşiş’in Tamara'yı adaya hapsetmesi de fayda vermez. İki genç anlaşırlar. Delikanlı, her gece kıyıdan yüzerek adaya çıkacaktır. Bu arada Tamara da sevgilisine adayı

bulabilmesi için fenerle işaret verecek, ona yardımcı olacaktır. Dedikleri gibi yaparlar. Delikanlı, yaz demez, kış demez, fırtınaya, dalgaya aldırmaz, her gece yüzerek adaya çıkar. Sabaha kadar Tamara ile birlikte olurlar. Gün ışımadan da tekrar yüzerek geri döner.

Bir zaman sonra Keşiş, iki gencin buluştuklarını öğrenir. Bir gece, kızın bıraktığı işaret fenerinin yerini değiştirir. Feneri, keskin ve sivri kayalıkların bulunduğu bir tarafa bırakır. Tamara da delikanlı da kurulan tuzaktan habersizdirler. Delikanlı her zaman olduğu gibi yine kıyıdan suya girer, adadan görünen ışığa doğru yüzmeye başlar. Şanssızlık bu ya o gece hem çok karanlık, göl de aşırı dalgalıdır. Delikanlı yüzer, yüzer, yüzer... Kollarında derman tükenir. Işığa doğru yüzdükçe ışık uzaklaşır sanki. Dalgalar daha da kudurur. Kuvvetli bir dalga, gücü tükenen delikanlıyı yükselttiği gibi sivri ve keskin kayalara çarpar. Her tarafı parça parça olan delikanlı gölün karanlık sularına gömülürken; "Ah Tamara, Ah Tamara!" feryatları, kayalıklardan yankılanarak Tamara'ya kadar ulaşır. "Artık Tamara'ya dur olur mu?" O da gözünü kırpmadan kendisini azgın dalgaların kucağına bırakır ve kaybolur. Böylece, yaşarken bir araya gelmeleri engellenen iki genç, sonsuza kadar sürecek beraberliklerine, Van Gölü'nün lacivert sularının derinliklerini mekân seçerler.

Bu acıklı sonun yaşandığı adanın ismi de o günden sonra "Ah Tamara”nın değiştirilmesiyle ile “Akdamar” olur.

4.3. Hıdrellez Efsanesi (Özgün Metin)

Hızır ile İlyas, ikisi bir anadan doğma ve babadan olma kardeştirler. Bu iki kardeş, bir gün babalarına şöyle derler: "Duyduğumuza göre, Ab-ı Hayat Suyu varmış. Bu sudan içenler ölmezlermiş. Acaba bu su nerededir? Babaları bu soru üzerine onlara şöyle cevap verir: "Evlatlarım! Önce bir balık tutacaksınız. Bu balığı tavaya koyup tek tarafını kızartacaksınız. Sonra tavayla beraber bu suyu aramaya çıkacaksınız. Suyu bulduğunuz zaman tavada kızarttığınız balıklar canlanarak suya atlayacaktır. İşte bu, Ab-ı Hayat Suyu'dur. İki kardeş, babalarının söylediklerini yerine getirirler ve tavada tek tarafını kızarttıkları balıklarla uzun süre dolaştılar. En son geldikleri yerde, bir su vardır. Suyun

üzerinde ağaçtan yapılmış bir oluk ve büyükçe bir tekne görürler. Tam o sırada, tavadaki balıklar canlanır ve suya atlarlar. Bunu gören kardeşler, babalarının bahsettiği suyun bu olduğunu anlayıp hemen eğilip bu sudan içerler. Daha sonra ellerindeki boş tavayla babalarının yanına gelirler ve olanları anlatırlar. Bu duruma sevinen baba şöyle der:

"Söylediklerіniz doğrudur çocuklar! Siz, Ab-ı Hayat Suyu'nu bulmuşsunuz. Allah, size uzun bir ömür verecek. İlyas, sen denizlerin bekçisisin; Hızır, sen de karaların bekçisi. Karalarda kim daralıp bunalırsa sana ihtiyacı olursa sen, onların yardımına koşacaksın."

Ab-ı Hayat Suyu'ndan içerek ölmezliğe kavuşan iki kardeş, Hızır ve İlyas; biri karada, biri denizde olmak üzere birbirlerinden ayrı kalırlar ve yedi gün süreyle görüşemezler. Bu iki kardeşin buluştukları gün, 6 Mayıs gününe rastlamaktadır. Hıdırellez, bu yüzden hem denizcilerin hem de karada yaşayanların bayramıdır. Efsaneye göre Hıdırellez, her yıl onların buluşmaları anısına kutlanmaktadır.

4.3.1. Hıdrellez Efsanesi Cümle Yapıları

Hıdrellez Efsanesi, 10 isim ve 17 fiil olmak üzere 27 cümleden oluşmaktadır. "Evlatlarım" kelimesi hitap/seslenme olduğu için cümle olarak değerlendirilmemiştir. Cümle yapıları Şekil 4'te gösterilmiştir.

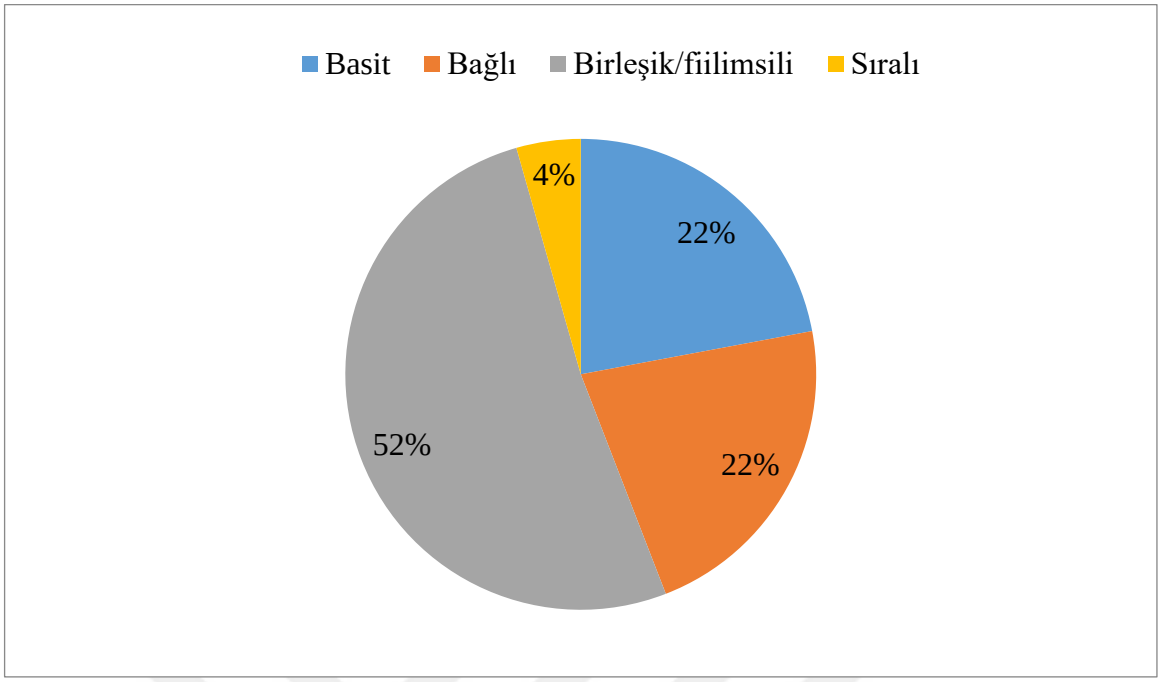

Şekil 4. Hıdrellez efsanesi cümle yapıları

Şekil 4'e göre metinde Birleşik/fiilimsili cümle yapılarının metinin yarısından biraz fazla olduğu, Sıralı cümle sayısının da en az olduğu görülmektedir.

4.3.2. Hıdrellez Efsanesi Metninin Uyarlanması

Tablo 3

Hıdrellez efsanesinin uyarlanması

Cümle Numarası	Özgün cümle	Yapılan Düzenleme	Uyarlanmış Cümle
1	Hızır ile İlyas, ikisi bir anadan doğma ve babadan olma kardeştirler.	1. ve 2. cümleler daraltma/silme işlemleri yapılarak basit hale getirilmiştir.	Kardeş olan Hızır ve İlyas bir gün babalarına şöyle demişler:
2	Bu iki kardeş, bir gün babalarına şöyle derler:		
3	"Duyduğumuza göre, Ab-ı Hayat Suyu varmış.	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Duyduğumuza göre, Ab-ı Hayat Suyu varmış.

Tablo 3'ün devamı

4	Bu sudan içenler ölmezlermiş.	Yüklemde birleşik zamanın olumsuz çekimi yapılmış. "Ölümsüz olurmuş" şeklinde anlaşılması için basit hale getirilmiştir.	Bu sudan içenler ölümsüz olurmuş.
5	Acaba bu su nerededir?	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Acaba bu su nerededir?
6	Babaları bu soru üzerine onlara şöyle cevap verir:	Yüklem geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Babaları bu soru üzerine onlara şöyle cevap vermiş:
7	"Evlatlarım! Önce bir balık tutacaksınız.	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Evlatlarım! Önce bir balık tutacaksınız.
8	Bu balığı tavaya koyup tek tarafını kızartacaksınız.	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Bu balığı tavaya koyup tek tarafını kızartacaksınız.
9	Sonra tavayla beraber bu suyu aramaya çıkacaksınız.	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Sonra tavayla beraber bu suyu aramaya çıkacaksınız.
10	Suyu bulduğunuz zaman tavada kızarttığınız balıklar canlanarak suya atlayacaktır.	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Suyu bulduğunuz zaman tavada kızarttığınız balıklar canlanarak suya atlayacaktır.
11	İşte bu, Ab-ı Hayat Suyu'dur.	"Atladıkları bu su" şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. Cümleye Sıfat ve isim eklenerek "işte bu" diye kastedilen ve önceki cümlede bahsedilen konu bağlamına uygun hale getirilmiştir.	İşte atladıkları bu su Ab-ı Hayat Suyu'dur.
12	İki kardeş, babalarının söylediklerini yerine getirirler ve tavada tek tarafını kızarttıkları balıklarla uzun süre dolaştılar.	Cümlenin basit bir şekilde anlaşılması için cümle üçe bölünmüş ve genişletme yapılmıştır.	İki kardeş önce balık tutmuşlar. Sonra balıkların bir tarafını kızartmışlar. Tavayla birlikte bu suyu uzun bir süre

Tablo 3'ün devamı

			aramışlar.
13	En son geldikleri yerde, bir su vardır.	Yüklem geçmiş zaman ile çekimlenmiştir. Virgülün bir görevi olmadığı için cümleden çıkartılmıştır.	En son geldikleri yerde bir su varmış
14	Suyun üzerinde ağaçtan yapılmış bir oluk ve büyükçe bir tekne görürler.	Yüklem geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Suyun üzerinde ağaçtan yapılmış bir oluk ve büyükçe bir tekne görmüşler.
15	Tam o sırada, tavadaki balıklar canlanır ve suya atlarlar.	Yüklemler geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Tam o sırada, tavadaki balıklar canlanmış ve suya atlamışlar.
16	Bunu gören kardeşler, babalarının bahsettiği suyun bu olduğunu anlayıp hemen eğilip bu sudan içerler.	Bağ fiil cümleden çıkartılı cümle ikiye bölünerek basit hale getirlimiştir. Yüklemler geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Bunu gören kardeşler, babalarının bahsettiği suyun bu olduğunu anlamışlar. Hemen eğilip bu sudan içmişler.
17	Daha sonra ellerindeki boş tavayla babalarının yanına gelirler ve olanları anlatırlar.	Cümle ikiye bölünmüş ve basit hale getirilmiş ve genişletme yapılmıştır. Yüklemler geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Daha sonra ellerindeki boş tavayla babalarının yanına gitmişler. Yaşadıkları bu olayı babalarına anlatmışlar.
18	Bu duruma sevinen baba şöyle der:	Cümlede özne olarak kullanılan " baba" kelimesine aitlik eki getirilerek bağlam anlaşılır hale getirilmiştir. "evlatlarına" kelimesi cümleye eklenerek "kime ?" sorusunun cevabı verilmiş ve cümleye yön anlamı katılarak cümlenin anlaşılması kolaylaştırılmıştır. Cümlede genişletme yapılmış ve yüklem geçmiş zaman ile çekimlenmiştir.	Babaları bu duruma çok sevinmiş ve evlatlarına şöyle demiş:

Tablo 3’ün devamı

19	"Söylediklerinizdoğrudur çocuklar!	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	"Söylediklerinizdoğrudur çocuklar!
20	Siz, Ab-ı Hayat Suyu'nu bulmuşsunuz.	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	Siz, Ab-ı Hayat Suyu'nu bulmuşsunuz.
21	Allah, size uzun bir ömür verecek.	Bu cümlede bağlamda suyun ölümsüzlük vereceği belirtilmiş ama devamında uzun ömür şeklinde devam etmiştir. Metnin özüne bağlı kalmak için değişiklik yapılmamaıştır.	Allah, size uzun bir ömür verecek.
22	İlyas, sen denizlerin bekçisisin; Hızır, sen de karaların bekçisi.	Özgün cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.	İlyas, sen denizlerin bekçisisin; Hızır, sen de karaların bekçisi.
23	Karalarda kim daralıp bunalırsa sana ihtiyacı olursa sen, onların yardımına koşacaksın.”	Bu cümlede sadece Hızır’a öğüt verilmiş. İlyas için herhangi bir öğüt cümlesi kullanılmamış. Anlamsal bütünlüğü korumak cümleye Özneleri olan Hızır ve İlyas eklenmiştir. Cümlede zarf fiil ve iki kelimede –se/sa şart kipi ile koşul anlamı oluşturulmuş. Basit bir anlatım oluşması için cümle yeniden düzenlenmiştir.	Hızır, sen karada; İlyas sen de denizde kim darda kalırsa onların yardımına koşacaksın.”
24	Ab-ı Hayat Suyu'ndan içerek ölmezliğe kavuşan iki kardeş, Hızır ve İlyas; biri karada, biri denizde olmak üzere birbirlerinden ayrı kalırlar ve yedi gün süreyle görüşemezler.	Cümle noktalama işaretleri, zarf ve bağlaç ile yapısına göre bağlı bir cümledir. Basit hale getirmek için cümle üçe bölünmüş, her ilk ikinci cümleye bağlama uygun olması için “Hızır” ve İlyas özneleri getirilmiştir.	Ab-ı Hayat Suyu’ndan içen iki kardeş ölümsüz olmuşlar. Hızır karada, İlyas ise denizde olmak üzere yedi gün birbirlerinden ayrı yaşamışlar. Bu yedi gün boyunca birbirleri ile hiç görüşmemişler.

Tablo 3'ün devamı

25		Cümle ikiye ayrılıp genişletme yapılmıştır.	Yedi gün sonra iki kardeş buluşmuşlar. Buluştukları gün 6 Mayıs'a denk gelmektedir.
26	Hıdırellez, bu yüzden hem denizcilerin hem de karada yaşayanların bayramıdır.	Sözlü ve yazılı olarak bu efsanenin farklı anlatımları olsa da özünde insanların yardımına koşan iki isimden bahsedilmektedir. Metnin içerisine genel olarak yardım yapan iki isim efsanenin sonunda anlama uygun olacak şekilde yeniden düzenlenme ihtiyacı olmuştur.	Hızır ve İlyas'ın o gün denizde ve karada yaşayanlara yardım için geldiğine inanılmaktadır. O güne de Hıdrellez denilmiştir. Bu yüzden 6 Mayıs denizcilerin ve karada yaşayanların bayramıdır.
27	Efsaneye göre Hıdırellez, her yıl onların buluşmaları anısına kutlanmaktadır.	Cümle anlaşılır hale getirilmiştir.	Efsaneye göre onların buluşması anısına, her yıl mayısın ayının 6'sında Hıdrellez kutlanmaktadır.

4.3.3. Hıdrellez Efsanesi (Uyarlanmış Metin)

Kardeş olan Hızır ve İlyas bir gün babalarına şöyle demişler: Duyduğumuza göre, Ab-ı Hayat Suyu varmış. Bu sudan içenler ölümsüz olurmuş. Acaba bu su neredедir? Babaları bu soru üzerine onlara şöyle cevap vermiş: Evlatlarım! Önce bir balık tutacaksınız. Bu balığı tavaya koyup tek tarafını kızartacaksınız. Sonra tavayla beraber bu suyu aramaya çıkacaksınız. Suyu bulduğunuz zaman tavada kızarttığınız balıklar canlanarak suya atlayacaktır. İşte anlattıkları bu su Ab-ı Hayat Suyu'dur.

İki kardeş önce balık tutmuşlar. Sonra balıkların bir tarafını kızartmışlar. Tavayla birlikte bu suyu uzun bir süre aramışlar. En son geldikleri yerde bir su varmış. Suyun

üzerinde ağaçtan yapılmış bir oluk ve büyükçe bir tekne görmüşler. Tam o sırada, tavadaki balıklar canlanmış ve suya atlamışlar. Bunu gören kardeşler, babalarının bahsettiği suyun bu olduğunu anlamışlar. Hemen eğilip bu sudan içmişler. Daha sonra ellerindeki boş tavayla babalarının yanına gitmişler. Yaşadıkları bu olayı babalarına anlatmışlar. Babaları bu duruma çok sevinmiş ve evlatlarına şöyle demiş: "Söylediklerinizdoğrudur çocuklar!

Siz, Ab-ı Hayat Suyu'nu bulmuşsunuz. Allah, size uzun bir ömür verecek. İlyas, sen denizlerin bekçisisin; Hızır, sen de karaların bekçisi. Hızır, sen karada; İlyas sen de denizde kim darda kalırsa onların yardımına koşacaksın.” Ab-ı Hayat Suyu’ndan içen iki kardeş ölümsüz olmuşlar.

Hızır karada, İlyas ise denizde olmak üzere yedi gün birbirlerinden ayrı yaşamışlar. Bu yedi gün boyunca birbirleri ile hiç görüşmemişler. Yedi gün sonra iki kardeş buluşmuşlar. Buluştukları gün 6 Mayıs’a denk gelmektedir. Hızır ve İlyas’ın o gün denizde ve karada yaşayanlara yardım için geldiğine inanılmaktadır. O güne de Hıdrellez denilmiştir. Bu yüzden 6 Mayıs denizcilerin ve karada yaşayanların bayramıdır. Efsaneye göre onların buluşması anısına, her yıl mayısın ayının 6’sında Hıdrellez kutlanmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Dillerin dünya çapında yaygın olarak kullanılmasını ve bilimsel, teknolojik ve kültürel diller olarak benimsenmesini için dil eğitim ve öğretim çalışmaları yapılmaktadır. Eğitimin çok büyük ekonomik ve kültürel avantajları vardır. Kültürel ve tarihi değerlerinin yanı sıra, dünyada en yaygın olan İngilizce gibi bir yabancı dil olarak konuşan milletler önemli bir iktisadi ve sosyal etkiye sahiptir. Küreselleşen dünyada eğitim, spor, sanat gibi birçok alanda milletlerin iletişimleri olmaktadır. Ayrıca kültür tanımı açısından bu iletişimler daha da önem arz etmektedir. Hem kültür tanıtımı hem de yabancı milletlerle iletişimin rahat kurulması adına ülkeler kendi dillerini çeşitli kurumlar aracılığıyla yazılı ve görseller kullanarak yapmaya çalışmaktadır. Türkiye'nin de bu çalışmalarda varlığı son yıllarda hız kazanmıştır. Resmi kurum, kuruluş ve vakıflar aracılığıyla (Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, TÖMER gibi.) Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi yapılmaktadır.

Yabancı bir dilin öğretiminde birçok yaklaşım ve yöntemler vardır. Dil öğretiminde dört temel beceri üzerinde durulur bunlar: okuma, yazma, dinleme ve konuşmadır. Dil öğretiminde temel seviyede okuma ve yazma becerisi ön plandadır. Yazma becerisinin de oluşması için temeli okumaktır. Özellikle yabancı dil öğretiminde öğrenen bireylerin hazırbulunuşlukları ve onların bu durumuna uygun okuma metinleri okuma becerisinin gelişmesi temel kaynaklardır. Bunun için bazı standartların olması gerekir. Başka bir deyişle öğrenen bireylerin öğrenme seviyelerini oluşturmak. Bu nedenle Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı(CERF) tarafından seviyeler belirlenmiştir. Yabancı bir dilin öğretiminde CERF'in belirledi dil seviyelerine göre öğretim yapılmakta ve okuma için gerekli olan metinler oluşturulmaktadır. Bu çalışmada CERF A2 seviyesine göre metinler uyarlanmıştır.

Metin uyarlama çalışmalarının amacı, öğrencileri nitelikli edebi eserlerle buluşturmak, onların bu eserleri anlamalarını kolaylaştırmak ve metinlerdeki saklı olan dil değerlerini bilimsel ölçütlerle öğrencilere sunmaktır.

Öğrenciler hem bilinçli olarak hem de keşfetme yoluyla metinleri okuyarak dilbilgisi yapılarını öğrenerek dil becerilerini geliştireceklerdir. Dil eğitiminde yeterli girdi olmadan dil becerilerinin gelişmesi beklenmemelidir. Öğrencilerin seviyelerine göre okuma, dinleme ve konuşma materyallerine maruz kalmaları, dil yapılarını ve kelime dağarcıklarını edinmelerini hızlandırır.

Ders gözlemleri sırasında dilbilgisinin çok okuyarak öğrenilebileceği gözlemlenmiştir. Metinler, düşünceleri, sözcükleri ve tümceleri barındıran ve bu bileşenleri bir arada tutarak oluşturan dil yapılarıdır (Kara ve Kutlu, 2016). Metinlerin bundan dolayı dil öğretiminde yerleri büyük önem arz etmektedir.

Çalışmada, CERF A2 seviye kazanımlarına göre hareket edilip Yabancı dil Olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplar dikkate alınmıştır. A2 seviyesinde kullanılacak kelimeler için Aydın (2015), Göz (2003) ve Ölker'in (2011) yaptığı sözlük çalışmaları göz önünde bulundurularak metin uyarlama sürecinde kelime seçimi için faydalanılmıştır. Metin uyarlama yapılırken koruma, değiştirme, özetleme, silme, bağdaşıklık, bağlaşıklık ölçütlerine göre hareket edilmiştir. Tüm bu çalışmalar yapılırken uyarlama yapılan metinlerin özünde ve kültürel değerlerinde bir değiştirme yapılmamıştır.

5.2. Öneriler

Uyarlama yapılan Kız Kulesi, Akdamar ve Hıdrellez hem Türk dili ve kültürü açısından önemli ögeleri barındırması hem de Anadolu'nun binlerce yıllık çoklu kültürel değerlerinin anlatılması açısından seçilmiştir. Metinlerin temel seviyede anlaşılması için özellikle genişletme çalışması yapılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında birçok kitap olması ve akademik çalışmaların da varlığı metin ihtiyacını karşılamak için

yeterli değildir. Yabancıların Türkçeye olan ilgisi giderek arttığı için temel seviyede (A1-A2) okuma metinleri fazlasıyla gerekmektedir. Bu yüzden alanda çalışanların seviyelere göre metinler oluşturulması tavsiye edilir. Özellikle çalışmada kullanılan metinlerin seçildiği "*Uluğ Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Efsaneleri 1*" adlı kitapta birçok efsane bulunmaktadır. Bu metinlerin CERF temel ve orta seviyelerde uyarlanmasının alanda çalışanlara önerilir.

Yabacı dil olarak Türkçenin öğretimi başlı başına bilimsel bir alan olup kitaplarda daha fazla metinler içermelidir. Metin seçimlerinde seviyeler gözetilip uyarlama çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmanın A2 seviyesinde, dil öğretimi açısından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aksan, D. (1977). *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim I*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

Aktaş, Ş. (2009). "Edebî Metin ve Özellikleri". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 15* (39), 187-200.

Alderson, J. C. (2000). *Assessing reading*. Cambridge University Press: Cambridge.

Anadolu Üniversitesi TÖMER. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi. (2024, 20 Mart). Erişim adresi: https://tomer.anadolu.edu.tr/egitim-ogretim/avrupa-ortak-oneriler çerçevesi.

Aydın, M. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Seviyelere Göre Sözcük Hazinesi Çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aytan, T., Çakır, T., Belikara, P. ve Ustaoğlu, S. (2018). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sabahattin Ali'nin "Ayran", Ayşe Filiz Yavuz'un "Kabak Tatlısı" ve Ömer Seyfettin'in "Üç Nasihat" Hikâyelerinin A2 Seviyesine Uyarlama Denemeleri". *5. Yıldız Sosyal Bilimler Kongresi*. 13-15 Aralık 2018.

Bakan, H. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Birol, C. ve Özbay, M. (Ed.). (2013). *Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Ölçme Değerlendirme Soruları*. Pegem Akademi: Ankara.

Boratav, P. N. (1978). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. Gerçek Yayınevi: İstanbul.

Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi". *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 5* (4), 221-235.

Bölükbaş, F. (2015). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi". *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3 (4), 924-935.

Chang, S. (2008). "A preliminary categorization of techniques of simplification in ESL/EFL graded readers". In M. Edwardes (Ed.). *Proceedings of the BAAL Annual Conference* (pp. xx-xx). Scitsiugnil Press: London.

Crossley, S. A., Allen, D. and McNamara, D. S. (2012). "Text simplification and comprehensive input: A case for intuitive approach". *Language Teaching Research. 16* (1), 89-108.

Çetin, B. ve Uzdu Yıldız, F. (2018). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Alanında Öğretmen Eğitimi İçin Temel Bilgiler ve Uygulama Örnekleri*. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları: İzmir.

Dilidüzgün, Ş. (2008). Türkçe Öğretiminde Metinbilimsel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Durmuş, M. (2013). "Metin Değiştirim Dilbilimsel Süreçleri Üzerine". *The Journal of Academic Social Science Studies, 6* (4), 391-408.

Elçin, Ş. (2004). *Halk Edebiyatına Giriş*. Akçağ Yayınları: Ankara.

Ellis, R. (1993). "Naturally simplified input, comprehension and second language acquisition". In M. L. Tickoo (Ed.). *Simplification: Theory and Application* (pp. 53-68). SEAMEO Regional Language Centre: Singapore.

Fedakar, P. (2008). Karakalpak Efsaneleri/İnceleme Metinler. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı, Türk Halk Bilimi Dalı.

Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). "Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış". *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 6* (3), 801-xx.

Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü (1. Basım.).* Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara

Günay, D. (2013). *Metin Bilgisi*. Papatya Yayınları: İstanbul.

Güneş, F. (2013). "Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi". *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1* (1), 1-12.

Gürsoy, S. ve Güleç, İ. (2015). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Ögelerin Aktarımı: Gökkuşağı Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Örneği". M. Günyüz vd. (Ed.). *Sakarya'da Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı* (s. 98-119). Step Matbaacılık: İstanbul.

Hill, D. (1997). "Survey review: Graded readers". *ELT Journal. 51* (1), 57-81.

İşeri, K. (2021). *Sözden Yazıya Dile Gelen Metin*. Pegem Akademi: Ankara.

Jason, H. (1971). "Concerning the 'Historical' and the 'Local' Legends and Their Relations". *Journal of American Folklore, 84* (331), 134-144. https://doi.org/10.2307/539740

Kara, M. ve Kutlu, A. (2016). "Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Yazılı Anlatım Metinlerindeki Bağdaşıklık Görünümleri". *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 5* (13), 234-254.

Kınay, D. E. (2016). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama". F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (s. 289-313). Pegem Akademi: Ankara.

Kutlu, A. (2015). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşağı ve Perili Köşk Adlı Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Lüleci, M. (2011). "Gerçek'leşsek de mi, öğretsek? Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Otantik Malzeme". *III. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildiler Kitabı 26-29 Mayıs 2010,* Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ve Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara. 541-553.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2004). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Türkçe Öğretim Programı Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Nation, P. (1993). Measuring readiness for simplified material: A test of the first 1,000 words. SEAMEO Regional Language Center: Singapore.

Ölker, G. (2011). Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü (1945-1050 arası). Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Özcan, H. Z. ve Batur, Z. (2021). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Bir Metin Uyarlama Örneği: Köroğlu Destanı". *Folklor Akademi Dergisi, 4* (2), 227-251.

Özkan, M. (2016). "Edebiyatta Dil Kullanımı". *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 52* (52), 65-77.

Özmen, C. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirim Teknikleriyle Öykülerin Yeniden Oluşturulması. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Richards, J. C. and Schmidt, R. W. (2010). *Longman Dictionary Of Language Teaching And Applied Linguistics*. Pearson Education Limited: Malaysia.

Sakaoğlu, S. (1980). *Anadolu Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu*. Ankara Üniversitesi Basımevi: Ankara.

Siddharthan, A. (2004). *Syntactic Simplification And Text Cohesion. University of Cambridge Computer Laboratory Technical Report*. https://www.cl.cam.ac.uk/techreports /UCAM-CL-TR-597.pdf

Türk Dil Kurumu (TDK). (2024, 13 Ocak). Sade ne demek. TDK sözlük anlamı. Erişim adresi: https://sozluk.gov.tr

Türk Dil Kurumu (TDK). (2024, 14 Mart). Sadeleştirmek ne demek. TDK sözlük anlamı. Erişim adresi: https://sozluk.gov.tr

Urano, K. (2000). *Lexical simplification and elaboration: Sentence comprehension and incidental vocabulary acquisition* (Unpublished master's thesis). University of Hawai'i at Manoa, Honolulu.

Yıldırım, B. (2015). "İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi, Uygulama Alanları ve Aşamaları". B. Yıldırım (Ed.). *İletişim Araştırmalarında Yöntemler: Uygulama ve Örneklerle.* (s. 105-155). Literatürk Akademia: Konya.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Young, D. J. (1999). "Linguistic simplification of SL reading material: Effective instructional practice". *Modern Language Journal, 83* (3), 350-366.